
EXPRESSIÓ ESCRITA

CONTINGUTS

- ✓ **La carta al director**
- ✓ **La correspondència formal**
- ✓ **L'article d'opinió**
- ✓ **L'assaig**
- ✓ **Les crítiques. Les col·laboracions en revistes**
- ✓ **El resum**
- ✓ **Reclamacions i queixes**
- ✓ **Els texts narratius**
- ✓ **Els texts teatrals**
- ✓ **Discursos i parlaments**
- ✓ **Històries i experiències de ficció**
- ✓ **El text poètic**
- ✓ **El comunicat de premsa**
- ✓ **El procés de composició escrita**

LA CARTA AL DIRECTOR

La carta al director

La *carta al director* és un tipus de text argumentatiu (com l'article d'opinió, l'editorial, els discursos parlamentaris, la crítica...) en què algú exposa una opinió, idea o reflexió pròpia, i també inquietuds, queixes, desacords, felicitacions, agraïments, etc.

En general, es tracta d'un text breu escrit a partir d'una notícia, un tema d'actualitat o bé un esdeveniment (general o particular). El motiu que provoca la redacció del text sol ser una informació o una opinió que s'ha publicat en el mateix mitjà de comunicació en què es publicarà la carta, encara que també pot provenir de qualsevol altra font. És habitual que s'hi facin servir recursos lingüístics com la ironia, la metàfora, les segones intencions, les interrogacions retòriques, els missatges encoberts...

L'estructura de la carta al director és la següent:

- Títol: condensa el contingut del text; l'autor pot proposar-ne un, però el mitjà n'és el darrer responsable.
- Cos: introducció (plantejament del tema), argumentació (fets i arguments) i conclusió (cloenda).
- Datació: lloc i data.
- Dades de l'emissor: nom i llinatges.
- Altres dades (opcionals): document d'identitat, professió, adreça electrònica...

Pel que fa al tractament, l'emissor sol expressar-se gramaticalment en primera persona del singular (*jo*), i per al receptor es poden emprar diverses opcions: tercera persona del singular (*vostè*), segona persona del plural (*vós*) o receptor no manifest.

A pesar de la denominació, la *carta al director* no és una comunicació individual entre un emissor i un receptor coneguts: el receptor és un lector desconegut i massiu (l'audiència pública formada pels lectors potencials del mitjà en què es publica). En aquest sentit, la carta al director és semblant, quant a registre, estructura, finalitat i recursos lingüístics, a un article d'opinió.

Exemples

Les bicicletes

M'he estat fixant en les bicicletes i he vist que els «ciclistes del carrer» d'avui no respecten cap tipus de senyal. Perdó, sí que en respecten algun: el que a cadascun li sembla.

M'explico: si els va bé actuar com a cotxes en aquell moment, actuen com a tals. Però si els convé canviar de direcció i el mètode que hi ha no els ho permet, per a ells no hi ha problema, ja que simplement puguen a la vorera, se salten un semàfor o giren passant pel pas de vianants, i es converteixen així en caminants. És el conductor qui ha de llegir el pensament d'un ciclista, ara?

Pot ser que sembli una bajanada escriure sobre aquest tema, però penso que si entre tots volem canviar la societat i construir-ne una de millor, hem de començar modificant conductes essencials.

Guadalupe Caireta
 Girona

Més de tres mesos

Com si es tractés del compliment d'una dura condemna, ja fa més de tres mesos que gairebé no plou ni una gota a Barcelona i en gran part del país. Això, sumat a unes temperatures excepcionalment elevades, si s'allarga, pot resultar devastador per al món vegetal i, de retruc, per a la fauna que hi està associada.

Malgrat el seu lloable esforç escanejant el territori buscant precipitacions, excepte als extrems nord i sud, el radar meteorològic ens mostra, en efecte, un monòton i preocupant encefalograma pla sobre la geografia catalana.

Tampoc les previsions a mitjà i llarg termini són gaire optimistes pel que fa a precipitacions i normalitat climàtica, cosa que fa que a casa nostra la natura i els seus ecosistemes corrin un greu risc.

En definitiva, l'estrès hídric i les nefastes conseqüències d'aquesta febrada climàtica, de la qual nosaltres, els humans, som en gran part responsables, ens hauria de fer reflexionar. Ens hauria de conduir a canviar urgentment d'hàbits i reduir d'aquesta manera emissions, ja que no podem pas oblidar que, com a part que som de la natura, d'aquesta condemna anomenada *canvi climàtic* nosaltres, com a part de l'ecosistema que també som, no en sortirem indemnes.

MARTÍ GASSIOT
BARCELONA

LA CORRESPONDÈNCIA FORMAL

La correspondència formal

D'acord amb el diccionari normatiu, la *correspondència* és el 'conjunt de cartes, d'impresos i d'altres trameses que circulen per mitjà del correu, incloent-hi les comunicacions telegràfiques'. S'inclouen, per tant, en aquest concepte, els oficis, les cartes, els missatges de correu electrònic, els faxos, els telegrames, etc., que emeten les organitzacions públiques o privades i que serveixen per comunicar-se (internament i externa) i per dinamitzar-ne el funcionament i les transaccions.

En els àmbits laboral i institucional, el grau de distància i de relació entre les persones no és de familiaritat o amicitat i, en tant que interlocutors, actuen d'acord amb el seu rol social o professional. Per això, les comunicacions i els documents, en aquests àmbits, s'han d'adequar a un grau de formalitat neutre o alt. Hom pot parlar, així, de *correspondència formal*, en la qual el tenor formal es reflecteix lingüísticament en les fórmules de salutació (*Senyor*) i comiat (*Rebeu una salutació cordial*), en el tractament dels interlocutors (*vós* o *vostè* per al receptor) o en la manera com es mostra l'emissor (*Us agrairíem que ens enviàssiu...*).

En la correspondència formal se cerca l'eficàcia comunicativa per mitjà de l'assoliment d'unes finalitats comunicatives concretes (p. ex., informar, fer una comanda, demanar una col·laboració, acordar una cita, comunicar unes instruccions, trametre un producte o un document, etc.).

Les *cartes formals* són una comunicació escrita generalment de caràcter interpersonal. D'acord amb diferents trets específics de la situació en què es produeixen, es poden distingir:

- La carta administrativa: la que s'emet en l'àmbit de l'Administració, ja sigui interna o destinada a un ciutadà particular o a una entitat externa.
- La carta comercial: la que s'emet des de l'entorn comercial, professional o laboral privat, destinada a entitats empresarials, proveïdors, clients, administracions, etc.
- La carta circular: la que serveix per fer arribar un mateix contingut a diferents receptors.
- La carta protocol·lària: la que presenta un grau més alt de formalitat, a causa de l'estatus dels interlocutors, i inclou fórmules i fraseologia protocol·làries.

En conjunt, en les cartes formals hi ha de figurar una informació imprescindible, que es pot detallar en dos grups:

- Dades referides als interlocutors i les circumstàncies de la comunicació: dades de l'emissor, dades del receptor, data i lloc, rúbrica i càrrec de l'emissor (si escau).
- Contingut del missatge: salutació, cos del missatge (introducció, nucli i cloenda) i comiat.

La carta formal

Estructura

Com s'ha exposat, les cartes formals presenten una estructura fixa; això és, un patró de disposició de les parts que les formen, que es pot desglossar de la manera següent:

1. Dades de l'emissor: nom i llinatges, càrrec (si escau) i adreça postal del destinatari.
2. Dades del receptor: nom i llinatges, càrrec (si escau) i adreça postal.
3. Salutació: fórmula de salutació, adequada al grau de proximitat entre emissor i receptor.
4. Cos: missatge de la carta, dividit en *introducció*, *nucli* i *conclusió*.
5. Comiat: fórmula de comiat, que s'ha de correspondre amb la de salutació.
6. Peu: nom i llinatges, rúbrica i, si escau, càrrec de l'emissor.
7. Datació: lloc (sense la preposició *a*) i data de la carta, separats per una coma.
8. Informació addicional: si és necessari, al final del document es pot inserir informació addicional no exposada abans, introduïda per les sigles PD (*postdata*) o PS (*post scriptum*), seguides de dos punts.

Tractament

Pel que fa a l'emissor i el receptor, en les cartes formals poden expressar-se mitjançant diverses persones:

- L'emissor sol fer servir la primera persona del singular (*jo... Us tramet... Us escric per... Vull manifestar el meu agraïment...*) o la primera personal del plural per donar un to més directe i, alhora, institucional a l'escrit (*nosaltres... Us trametem... Us escrivim per... Volem manifestar el nostre agraïment...*), en el cas d'una entitat o organització (l'anomenat *plural de modèstia*).
- Quant al receptor, el tractament més habitual és la segona persona del plural (*vós... Us deman que... En resposta a la vostra petició...*), general en les cartes administratives i altres documents de l'Administració; també és possible el tractament de tercera persona singular (*vostè... Li deman que... En resposta a la seva petició...*), per bé que aquest és més usual en les cartes comercials i el món de la publicitat.

És important destacar que cal ser curosos amb el tractament. S'ha de mantenir la coherència en l'ús de les persones al llarg de tot el document i s'han emprat les formes verbals i pronominals que hi corresponguin:

Us faig arribar el programa d'actes i us deman que n'informeu el personal de la vostra empresa.

Us feim arribar el programa d'actes i us demanam que n'informeu el personal de la vostra empresa.

Li faig arribar el programa d'actes i li deman que n'informi el personal de la seva empresa.

Li feim arribar el programa d'actes i li demanam que n'informi el personal de la seva empresa.

**Us faig arribar el programa d'actes i us demanam que n'informi el personal de la seva empresa.*

Maria Sureda Campins
Camí Curt, 27
07010 Palma

Marta Ramon Pastor
Directora de CEIP Aina Torrens
C. de Son Real, 27
07010 Palma

Senyora,

Segons la informació de què dispòs, sembla que el centre preveu substituir la jornada escolar actual per una jornada intensiva o compactada, bàsicament amb l'argument que gràcies a aquest tipus de jornada escolar els resultats acadèmics dels nostres fills milloraran i podrem passar més temps amb ells.

Permeteu-me que us manifesti que no som partidària de la jornada compactada i que us exposi els motius pels quals no compartesc els arguments que es donen a favor d'aquest horari:

En primer lloc, us vull recordar que hi ha estudis reconeguts i amb evidència científica que defensen que la jornada compactada no millora els resultats acadèmics dels alumnes i que demostren que els índexs més alts d'atenció i rendiment no es produeixen a primera hora del matí, sinó devers les 16.00 h, hora en què, amb una jornada intensiva, els alumnes ja no serien al centre o, en tot cas, hi farien una activitat extraescolar.

A més a més, aquests mateixos estudis neguen que aquest tipus de jornada comporti que els estudiants passin més temps amb la família i conclouen que una jornada compactada agreuja les desigualtats entre els estudiants en funció del seu nivell socioeconòmic.

Segons el meu parer, el temps que els estudiants passen fora de l'escola només pot ser de qualitat si es presenten determinades condicions familiars, com ara un alt nivell de motivació per compartir temps amb els fills i el fet de disposar de temps per fer-ho. És ben probable que, a causa dels horaris laborals, molts estudiants hagin d'estar sols a casa fins que arriben els pares. Així mateix, el fet que la jornada intensiva sigui incompatible amb els horaris laborals paterno pot obligar alguns pares (i, sobretot, mares) a treballar amb reduccions de jornada o dedicar una despesa extra a cuidadors.

D'altra banda, també consider que implantar la jornada compactada no sols és una forma de reduir els ajuts de menjador que fins ara el centre ha ofert, sinó també una manera de minvar la qualitat del menú familiar, especialment en famílies amb recursos escassos, ja que, en teoria, els menús escolars estan obligats a ser «nutricionalment correctes». A més a més, en alguns centres en què s'ha implantat la jornada compactada els serveis de menjador es deterioren, perquè disminueix el nombre d'alumnes que queden a dinar a l'escola i, per això, baixa la rendibilitat per a les empreses proveïdores d'aquest servei. Així mateix, les activitats extraescolars també se'n ressenten: com que hi ha menys usuaris, disminueix la qualitat i la quantitat de l'oferta.

Finalment, des d'un punt de vista pressupostari, crec que la jornada intensiva és una retallada encoberta, perquè al cap i a la fi suposa menys despeses per a les institucions educatives.

Així doncs, us agrairé que tingueu en compte les opinions que us he expressat i que valoreu la possibilitat de no implantar una mesura que pot causar tants perjudicis als alumnes d'aquest centre i a les seves famílies.

Atentament,

Palma, 15 de desembre de 2013

La carta comercial

En les cartes comercials es pretén l'eficàcia i la funcionalitat del missatge; per tant, han de tenir un caràcter pràctic i no una finalitat estètica, per bé que avui dia les comunicacions i el model de llengua que empra una entitat comercial o empresarial formen part de la seva imatge pública externa.

Així, per exemple, és recomanable redactar frases breus, no abusar de les oracions subordinades ni emprar mots rars o poc freqüents. També és important la univocitat en la funció comunicativa i el missatge, és a dir, no redactar una carta per a dues finalitats o més (p. ex., reclamar un import cobrat indegudament i, alhora, sol·licitar un pressupost). Aquest fet, juntament amb la diversitat en l'activitat comercial, fa que hi hagi cartes comercials de diferents tipus: de comanda, de compravenda, de presentació d'ofertes, de sol·licitud, de reclamació...

Estructura i tractament

En les cartes comercials, l'estructura i el tractament són gairebé idèntics als de les cartes formals o administratives. Respecte de l'estructura, tan sols és remarcable l'existència dels apartats de *codi* o *referència* (per identificar l'origen i la destinació de la carta) i d'*assumpte* (per sintetitzar la matèria o la finalitat de la carta). En relació amb el tractament dels interlocutors, s'ha d'assenyalar que hi ha un cert predomini, per al receptor, de l'ús de *vostè*, malgrat que l'ús de *vós* també és possible.

Fraseologia per a correspondència formal

A l'hora de redactar correspondència formal, és útil conèixer algunes fórmules fraseològiques més o menys establertes que faciliten la introducció i l'estructuració de la informació en el missatge, com ara les que es detallen a continuació a tall d'exemple.

Salutació i comiat

Les fórmules de salutació i comiat d'una carta han de correspondre's amb el grau de relació entre els interlocutors i el to formal general del conjunt del document. Rere la salutació, és general escriure una coma; pel que fa al comiat, s'escriu coma si es tracta d'un sintagma, i punt si es tracta d'una oració completa.

<i>Grau de relació</i>	<i>Salutació</i>	<i>Comiat</i>
Cordialitat, franquesa (menys formalitat)	<i>Benvolgut senyor, / Benvolguda senyora,</i>	<i>Cordialment, Ben cordialment, Molt cordialment, Una salutació cordial, Rebeu una salutació ben cordial. Us salud cordialment.</i>
Respecte, neutralitat (general)	<i>Senyor, / Senyora,</i>	<i>Atentament, Ben atentament, Us salud atentament.</i>
Distinció, solemnitat (més formalitat)	<i>Distingit senyor, / Distingida senyora,</i>	<i>Us salud amb respecte. Amb la salutació més distingida, Amb les salutacions més distingides, Aprofit l'avinentesa per saludar-vos ben atentament. Mentre esper la vostra resposta, us salud ben atentament.</i>

Introducció

Com a resposta a la vostra carta amb data de... / En resposta a la vostra carta...

En data d'avui hem rebut... / Hem rebut la vostra carta de data...

Hem rebut el vostre escrit..., amb què ens informau que...

Com deveu saber,...

El motiu d'aquesta carta és demanar-vos/comunicar-vos/informar-vos/exposar-vos que...

Us escric per sol·licitar-vos/felicitar-vos/agrair-vos/trametre-us...

D'acord amb la petició que ens heu fet... / Tal com vàrem quedar en la nostra conversa telefònica...

[...]

Desenvolupament

Amb motiu de... Em permet demanar-vos... / Ens plau... / Em sap greu dir-vos... / Lament comunicar-vos...

En primer lloc, volem/voldríem...

D'una banda, hem pensat que... De l'altra, veim que... Per tant, és convenient que....

[...]

Conclusió

Confii que ens podreu respondre aviat sobre aquest assumpte.

Estic a la vostra disposició per a qualsevol aclariment.

Si voleu més informació, podeu adreçar-vos a...

[...]

L'ARTICLE D'OPINIÓ

L'article d'opinió

L'article d'opinió s'inclou en el que s'anomenen *gèneres d'opinió* periodístics (com l'editorial, la carta al director, la crítica...). Aquest gènere textual és, essencialment, argumentatiu.

Es publica en un mitjà de comunicació (diari, setmanari, revista...) imprès o digital, i l'autor hi expressa una opinió o *tesi* (o en refuta una de contrària) a fi d'influir sobre la consciència o la conducta dels lectors, que en aquest cas són massius i no coneguts. La tesi es pot exposar explícitament o estar implícita i deduir-se del punt de vista de l'autor. El motiu que provoca la redacció de l'article pot ser un assumpte de l'actualitat informativa o d'interès especial (científic, polític, històric...), una anècdota personal, un fet fortuït, un esdeveniment, una reflexió, un record de l'autor...

Se'n poden distingir tres categories principals: el *comentari*, peça breu redactada per un periodista o un col·laborador del mitjà; la *columna*, que sol ocupar un espai fix del mitjà, firmada per un col·laborador extern de prestigi, que escriu amb un estil molt personal, i la *col·laboració*, article més aviat extens sobre una matèria específica, a càrrec d'algú que n'és especialista per la seva activitat pública o professional (en aquest cas, l'autor pot estar implicat en el contingut que exposa).

Estructura i recursos

L'estructura dels articles d'opinió inclou les parts que s'expliquen a continuació.

- *Títol*: el títol encapçala l'escrit; pot ser un resum o una síntesi de l'assumpte, o pot tractar-se d'un títol suggeridor per captar l'atenció dels lectors.
- *Introducció*: sol ser el paràgraf inicial, que avança breument el tema o la matèria sobre els quals s'opinarà.
- *Tesi i desenvolupament*: és el centre informatiu del text; l'autor expressa l'opinió que defensa i exposa de manera arrodonida els arguments (o contraarguments) que la sostenen. S'hi esmenten dades, exemples, fets, documentació...
- *Cloenda*: és el final del text, que habitualment recull una conclusió, un resum o una recapitulació de la tesi, encara que també pot consistir en un final més o menys obert.
- *Autoria*: en els articles d'opinió sempre és necessari identificar l'autor.

Com a trets d'estil que caracteritzen els articles d'opinió, es poden esmentar els que hi ha a continuació.

- L'amenitat i l'estil suggeridor per captar l'atenció del lector.
- L'ús de repertori valoratiu (verbs d'opinió i adjectius qualificatius com *creure, pensar, semblar, opinar, estar d'acord/en desacord, agradar, acceptar, considerar, dissentir, oposar-se, ser del parer... positiu/negatiu, àgil/feixuc, just/injust, possible/impossible, útil/inútil...*).
- L'ús de marcadors i connectors textuais per organitzar el text i l'exposició d'idees: *tot i això, d'altra banda, en conclusió, altrament...*
- La implicació de l'emissor: nul·la, si l'emissor no figura en el text i s'empra un to impersonal; alta, si l'emissor s'expressa en primera persona.

L'ús habitual de recursos com ara la ironia; les interrogacions retòriques; les locucions, frases fetes o altres elements lèxics del llenguatge popular i col·loquial; les seqüències narratives (narrar un relat) i d'altre tipus, i les referències d'autoritat (citacions textuais, referències a obres, dades...).

Exemple

Ai, els avantpassats

En diuen *turisme genealògic*, una variant del convencional que, si no estic mal informat, als Estats Units té força predicament i que aquí era desconeguda fins que, fa cosa de cinc mesos, un parell de senyors de Palau-solità i Plegamans (el vell Palau de Plegamans de què feia broma Josep Maria Bachs a *Filiprim*) van crear una empresa que s'hi dedica. Els motius de la devoció dels nord-americans per la genealogia són lògics: és una nació formada per tantes sangs diverses que n'hi ha molts que dediquen temps i esforços a descobrir de quin llogarret exacte d'Irlanda, de Kènia o d'Itàlia van arribar els seus avantpassats.

Aquí, la passió pel passat familiar és més escassa. N'hi ha prou de fixar-se que molta gent no s'ha preocupat mai per saber ni tan sols què significa el seu cognom. Vaig fer uns ulls com unes taronges el dia que vaig saber que un periodista anomenat Ustrell no s'havia interessat mai de la vida a intentar deduir d'on ve el seu. I mira que en el seu cas és fàcil. I qui diu cognoms diu noms. Fa temps, al restaurant El Racó de l'Agüir vaig asseure'm en una taula a prop d'una altra on hi havia un senyor que em va dir:

— Tu i jo som *tocayos*...
— Et dius Joaquim?
— Va fer que sí. Li vaig preguntar: —Saps què vol dir Joaquim?

Tampoc no ho sabia ni mai havia sentit cap curiositat per descobrir-ho. Li vaig explicar que ve de l'hebreu i que significa 'Jahvé erigirà, construirà...'. Em va mirar amb cara de sorpresa i immediatament va clavar la forquilla al plat d'arròs que tenia al davant.

L'empresa d'aquests dos senyors de Palau-solità i Plegamans —Eduard Armengou i Joaquim Sangrà— es diu TurisGen. De 'turisme', *turis-* i de 'genealògic', *-gen*, i avall que fa baixada. Ahir els entrevistaven a *El Periódico*. Hi explicaven que, en general, la gent coneix l'origen dels seus pares, una mica el dels avis i poca cosa més. L'entrevistadora diu que tenen bons coneixements genealògics i «bona cintura per moure's entre arxius parroquials i fonts orals».

A la pàgina web de l'empresa expliquen què és el turisme genealògic, que «descobrir el vostre passat serà una veritable sorpresa, retrobareu els llocs d'on proveniu, els pobles dels vostres ancestres, la casa dels vostres rebesavis, el paisatge secular de la vostra família, potser coneixereu gent que porta el vostre mateix cognom o històries familiars fins ara desconegudes». Asseguren que les recerques que fan són professionals, acurades i serioses, amb dades i fets documentats, i que al final de tot et lliuren un informe complet de la teva família.

Complet, però sense constància dels casos de besavis, avis i pares que, al llarg dels segles, han cregut que els seus fills eren realment seus i no del ferrer, el baster, l'aiguader o l'hereu del mas. Aquestes històries no acostumen a constar als arxius parroquials.

Quim Monzó

La Vanguardia, 5 de maig de 2015 (adaptació)

Els marcadors i els connectors textuais

Els *marcadors* i els *connectors textuais* són elements lingüístics que funcionen com a nexes i asseguren un enllaç eficaç entre les diferents parts (forma) i els continguts (fons) d'un escrit. Es tracta dels elements que ordenen i lliguen els paràgrafs i les frases, i que també serveixen per mostrar clarament l'estructura del text al lector.

Els marcadors regulen l'ordre d'aparició de la informació i faciliten seguir el fil del text. De la seva banda, els connectors lliguen les idees que apareixen en el text i les relacionen a fi de donar-hi un sentit concret. Les categories gramaticals i altres formes lingüístiques o unitats sintàctiques que poden funcionar com a marcadors o connectors textuais són diverses: preposicions i locucions prepositives (*sobre, a causa de...*), adverbis i locucions adverbials (*després, tanmateix, no obstant això...*), conjuncions i locucions conjuntives (*però, per tant, ara bé, amb tot, per més que...*), oracions (*val a dir,*), sintagmes (*en altres paraules, en segon lloc...*), formes verbals no personals (*recapitulant...*)...

Aquestes partícules o expressions estan directament relacionades amb una propietat textual: la *cohesió*. Un escrit en què s'usen de manera eficient els marcadors i els connectors és més fàcil de llegir i, per tant, més fàcil d'entendre; això és, s'hi comprèn amb claredat *el que es vol dir* i, alhora, *la manera com es diu*.

A continuació s'ofereix un recull de marcadors i connectors classificats segons el significat que expressen.

Estructura del text

- Per introduir el tema del text: *L'objectiu principal de / Aquest escrit tracta de / Em propòs (d')exposar...*
- Per encetar un tema nou: *respecte de / quant a / en relació amb / amb relació a / pel que fa a / sobre / un altre punt és / el punt següent tracta de...*
- Per marcar ordre: *d'entrada, / d'antuvi, / per començar, / en primer lloc, / primer, / primerament, / en segon lloc, / segon, / segonament, / finalment, / per acabar,...*
- Per distingir: *d'una banda, ... de l'altra, / d'altra banda, / per un costat, ...per l'altre, / En canvi,...*
- Per continuar sobre el mateix punt: *a més (a més), / és més, / a banda d'això, / així mateix, / de manera paral·lela, / tanmateix, / així(,) doncs...*
- Per posar èmfasi: *cal remarcar / cal destacar / en altres paraules, / és a dir, / dit d'una altra manera, / o sia, / això és, / en efecte, / tal com s'ha dit, / val a dir que / és important...*
- Per donar detalls: *en particular / com a mostra / com a exemple, / per exemple, / a tall d'exemple, / com (és) ara... / a saber, / en concret,...*
- Per resumir: *en resum, / com a resum, / resumint, / recapitulant, / breument, / en pocs mots, / en conjunt, / en síntesi,...*
- Per acabar: *en conclusió, / per concloure, / per acabar, / així doncs, / finalment, / en fi, / per fi, / en definitiva,...*

Estructura de les idees

- Per indicar causa: *perquè (+ verb en indicatiu) / ja que / vist que / atès que / com que / a causa de / a raó de / gràcies a / a força de / per culpa de...*
- Per indicar conseqüència: *per tant, / de manera que / per això, / en conseqüència, / a conseqüència de / per aquest fet, / per consegüent, / cosa que...*

- Per indicar condició: *a condició (de o que)/ amb que / només (de o que)/ posat (de o que) / en cas (de o que)...*
- Per indicar finalitat: *perquè (+ verb en subjuntiu) / per tal (de o que)/ a fi (de o que)/ la finalitat del qual / amb l'objectiu (de o que)...*
- Per indicar oposició: *en canvi, / ara bé, / amb tot, / en contra, / al contrari, / tanmateix, / no obstant això / això no obstant...*
- Per indicar objecció: *a pesar que / encara que / malgrat que / per bé que / tot i que / mal que / baldament que...*

En el procés de composició escrita, aquests elements lingüístics entren en joc en la fase de redacció, un cop que s'ha planificat prèviament el text que s'ha d'escriure i se n'ha fet un esquema o un esborrany inicial.

L'ASSAIG

L'assaig

És un gènere en prosa no narratiu, que aborda d'una manera lliure qüestions i temes molt diversos de contingut polític, econòmic, científic, filosòfic, històric, literari, etc. El llenguatge que empra és elaborat, seleccionat i treballat amb cura. El lèxic és molt concret, denotatiu i sovint bastant tècnic; hi predominen els adjectius especificatius i les formes verbals més habituals són les del mode indicatiu.

Tot i la diversitat, els texts assagístics tenen unes característiques comunes:

- Propòsit estètic i voluntat de creació literària.
- Estructura centrada en l'exposició i l'argumentació.
- Presència del punt de vista de l'autor i subjectivitat.
- Extensió variable.

Exemple

Restaurar, destrossar

Aquests dies del centre de l'hivern, quan s'instal·len les calmes de gener i febrer, amb el fred just —que enguany ha estat estranyament escàs—, amb una mica de vent estimulants, amb la claror de l'aire i amb la llum sense tels, són els millors de l'any per a la pràctica de la contemplació exterior. Per passejar amb calma per viles i poblets, per contemplar pedres i paisatges de l'Empordà, de la Marina¹ o de l'Alt Maestrat.² De manera que això és el que he mirat de fer, com ara fa poques setmanes quan vam visitar la vila de

Benissa, de casals pulcrament conservats, caixers antics de calma perfecta, una mostra de la noble bellesa que haurien pogut preservar tantes ciutats i pobles del País Valencià sense la fúria suïcida —i consentida— que tot ho destrossa, com si la bellesa pròpia, per ser pròpia, no fora tan digna de ser protegida. Sol passar, en països amb un nivell d'estupidesa superior al normal. A Benissa, però, excepcionalment, ha pogut més la intel·ligència, i potser una mica d'aquell patriotisme que jo cada vegada més faig dependre de la relació entre pàtria i patrimoni. L'exemple, lamentablement, no ha tingut els seguidors que calia, d'extrem a extrem del país. I la desgràcia, ai dolor, és la destrucció massiva del paisatge: la Marina era —i la part que se n'ha preservat és encara— una de les mostres més insignes de l'alta civilització del paisatge: és a dir, de la combinació entre la bellesa

¹ L'autor es refereix a la Marina Alta, comarca costanera central del País Valencià pertanyent a Alacant. Dénia n'és la capital. Benissa és una de les poblacions d'aquesta comarca.

² L'Alt Maestrat és una comarca interior de Castelló, muntanyenca, del nord del País Valencià.

natural i la bellesa construïda, entre muntanyes i mar, boscos, bancals, hortes, pobles i cases. En poc de temps serà, si algú (cosa improbable) no hi posa remei urgentment, una immensa urbanització amb apartaments innumbrables, xaletets, piscinetes, «conjunts residencials» i altres infinites ofenses sense nom: ja cobreixen la plana, la platja i la muntanya, ja esborren la història, l'antic paisatge humà, la perfecta bellesa. Quedarà, això sí (o qui sap si tampoc) la possibilitat de pujar al cap de Sant Antoni un matí de gener, caminar entre els pins encara quiets, i contemplar la mar a banda i banda, les veles blanques que des d'aquella altura semblen insignificants, no mirar cap a terra, mirar només la llum, el blau de l'aigua i el blau del cel. I esforçar-se a no caure en la negror de la malenconia.

Vostès poden pensar que la malenconia, en aquest cas, resulta de la meua condició d'intel·lectual podrit, incapaç d'acceptar els beneficis del turisme de masses, enemic del progrés que crea tanta riquesa i tants llocs de treball, amant enyoradís del bon passat rural. Potser sí, que es tracta una mica d'això. Però només una mica, perquè allò que em mou la malenconia és la innecessària destrucció de la bellesa, l'expansió inaturable d'un nou tipisme universal, homogeni, sense gràcia i sense una sola gota de veritat. La falsedat és lletja, i no solament s'aconsegueix destruint la bellesa anterior o construint l'horror nou: de vegades la falsedat i la lletjor són resultat grotesc de la reconstrucció. M'explicaré. Com que ja fa algun temps que l'arquitectura «rústica» s'ha posat de moda, com que la fantasia és que rusticitat vol dir autenticitat i vol dir molta pedra, els arquitectes i els ajuntaments, els propietaris antics o nous de cases, els mestres d'obres i els constructors, es dediquen amb passió metòdica i constant a «restaurar» cases de poble fins a deixar-les tal com imaginem que devien ser quan les van construir. O siga, els lleven l'emblanquinat o la pintura, si en tenien, el rasquen l'arrebossat, freguen la pedra i si cal n'afegeixen de nova, i refistolen el resultat final fins a deixar-ho tot raspallat, polit, tot de pedra d'una perfecta falsedat autèntica. Aquella casa, fa un segle o dos o tres, mai no havia tingut aquell aire uniformement «rústic», de pedra polida i tan típica: ara és quan rustifiquen les cases, ara és quan les places i els carrers dels nostres pobles, amb la plaga de la pedra «restaurada», perden la fesomia que encara conservaven. Un horror nou que s'escampa, i contra el qual ningú no diu res ni fa res. Sembla tan autèntica, la pedra, que tothom n'està molt pagat i satisfet. És horriblement falsa, i els pobles es deformen, implacablement, en el camí d'una pseudorústica, neorústica i universal lletjor.

Joan Francesc Mira

Revista *El Temps*, 24 de febrer de 2014
<http://www.joanfmira.info/general/calaix.php?id=54> (adaptació)

LES CRÍTQUES. LES COL·LABORACIONS EN REVISTES

Les crítiques

La *crítica* és una modalitat del gènere d'opinió periodístic (com l'editorial o l'article d'opinió) que consisteix en una ressenya informativa i avaluadora d'un autor, una obra, un esdeveniment, un producte, un establiment, etc. Això vol dir que les crítiques participen del *patró argumentatiu*, perquè inclouen arguments i raonaments que expliquen el judici que fa l'autor; alhora, inclouen dades bàsiques que serveixen per emmarcar l'objecte de la crítica.

Actualment, els mitjans informatius publiquen crítiques relatives a:

- Expressions artístiques (literatura, cinema, teatre, música i arts plàstiques).
- Actes i esdeveniments d'oci (programació de televisió, festes, celebracions, espectacles, circ...).
- Àmbits diversos com ara moda (estils, noves tendències, creacions...), gastronomia (establiments, productes, tendències, vins i altres productes...), etc.
- Productes i novetats de sectors (com l'automobilístic o el tecnològic).

En els mitjans de comunicació escrits, les crítiques les redacten periodistes especialitzats, amb coneixements i experiència en l'àmbit que tracten, i combinen una finalitat informativa i una altra de persuasiva: tenen la funció d'informar (presentar i exposar) i, a través de la valoració de l'autor, d'orientar i servir de guia (per tant, en certa manera, influir en l'opinió del lector interessat).

Les parts que ha d'incloure una crítica són pràcticament les mateixes que les de l'article d'opinió, si bé en aquest cas cal afegir-hi la part informativa o descriptiva; així, hom pot destriar:

- El *títol*, que pot ser breu i suggerir el sentit general, de fons, de la crítica.
- L'*autor*.
- El *cos* de l'escrit, amb l'exposició i l'argumentació de les valoracions que expressa l'autor. Inclou una introducció inicial i sol acabar amb una cloenda o conclusió. En les ressenyes d'obres literàries i en les crítiques de teatre i cinema se sol incloure un (breu) resum argumental.
- Les *dades* de l'objecte de la crítica; aquestes dades poden presentar-se en forma de fitxa, taula o quadre, deslligades gràficament del text de l'escrit.

Pel que fa a l'estil, qui redacta les crítiques sol expressar-se amb un estil lliure, propi i personal.

Exemples

AVIONS I PILOTS. Ahir, al programa *Sense ficció* (TV3), reemeteren el reportatge «Pilots». Un treball sobre pilots i avions de Vueling i de Spanair, entre altres companyies. Ens expliquen la vida d'aquests abnegats conductors d'aerobusos. La seva dedicació. La seva altíssima preparació. I la cura amb què es tracta l'avió per garantir els nivells de seguretat.

Ah! Quin programa més gratificant! Molt bonic. Però absolutament inoportú. Després del monumental caos que pateixen els usuaris d'algunes companyies, reposar ara un programa en què tot és una meravella sembla una presa de pèl. Una burla.

Ferran Monegal
Crític de televisió

El Periódico, 28 de juliol de 2016 (fragment adaptat)

La millor història del món és un volum que recull quatre relats de Rudyard Kipling i un extraordinari epíleg de Vicenç Pagès Jordà. Pagès ens apropa a l'autor de manera acurada, amb detalls i aportacions que ens permeten entendre millor les històries del llibre i admirar l'enorme geni literari de l'escriptor britànic.

A les quatre històries hi ha elements que podríem definir com a realisme *fantàstic*. «La millor història del món», que dona nom al llibre, és una reflexió sobre la creació literària. Ens presenta la relació entre un escriptor consagrat i un jove sense talent; el primer està cansat de les visites del segon, però de sobte el jove comença a explicar-li una història extraordinària però també impossible, una que transcendeix el temps i l'espai.

«El jardiner» parla del dol i de la mort que va portar la Primera Guerra Mundial, i està plena de moments de gran poesia. Les dues darreres narracions («Al final del trajecte» i «L'estranya cavalcada d'en Morrowbie Jukes») desprenen l'exotisme propi de l'ambientació a l'Índia, però tenen com a components principals la mort i allò sobrenatural.

La millor història del món és un llibre petit i rodó, una mostra del talent infinit de Rudyard Kipling, un compendi de quatre històries plenes d'emocions, de sorpreses i de màgia. I com passa amb tot els bons llibres, en volem més.

David Fajardo

FITXA DEL LLIBRE

La millor història del món
 Rudyard Kipling
 Traducció de David Gálvez
 Epíleg de Vicenç Pagès Jordà
 Editorial Males Herbes
 235 pàgines
 16,80 euros

La Finestra Digital, 24 d'octubre de 2016

<https://www.lafinestradiigital.com/2016/10/24/la-millor-historia-del-mon-de-rudyard-kipling> (adaptació)

Fairphone 2, el mòbil menys insostenible

El Fairphone 2 no és precisament el telèfon intel·ligent més elegant del mercat. Tot el contrari: amb 11 mil·límetres de gruix és considerablement més voluminós que els models d'altres marques. Però seria injust comparar-lo amb els seus rivals comercials només per l'aparença.

Les especificacions i les prestacions són pròpies d'un telèfon de gamma mitjana. Admet dues targetes SIM; els 32 GB de capacitat interna es poden ampliar amb una targeta microSD i els únics luxes són la funció de ràdio FM i un botó separat per fer fotografies.

L'aspecte i el comportament del Fairphone en el banc de proves no són el que en determinarà l'èxit. Els compradors —molts d'ells corporatius, com ara alguns ajuntaments que ja n'han adquirit— valoraran la sostenibilitat de l'aparell per sobre de tot. I és que contribuir a un planeta una mica millor importa molt més que la rapidesa d'un videojoc o uns mil·límetres de gruix.

Albert Cuesta

Ara Balears, 21 d'octubre de 2016 (adaptació)

http://www.ara.cat/media/Fairphone-mobil-menys-insostenible-tots_0_1673232824.html

Les col·laboracions en revistes

Les *col·laboracions en revistes* són, bàsicament, escrits que la direcció d'una publicació periòdica encarrega a col·laboradors versats en alguna matèria. Es poden distingir dos tipus de col·laboradors: uns d'habituals del mitjà de comunicació, i altres de més o menys esporàdics, experts en els fets o les situacions que comenten.

Així, les col·laboracions són un tipus d'article d'opinió (per tant, de patró argumentatiu) d'extensió rellevant i en què es destaca la quantitat i la qualitat de la informació aportada; solen tenir, a més, un alt grau d'especialització. La seva funció és convèncer, persuadir o demostrar alguna cosa a partir d'arguments documentats.

Quant a l'estructura, val a dir que una col·laboració inclou:

- El *títol*, que pot indicar el to de l'article (humor, informació crítica, divulgació, etc.).
- La *introducció*.
- El *desenvolupament* (en què l'autor exposa els arguments per defensar la seva tesi i refutar-ne d'altres).
- La *conclusió*.

Respecte de l'estil, sol ser suggestiu, clar i amè, amb la lògica presència de marcadors textuais que organitzen les idees i de connectors que les enllacen. Tot i això, el redactor té llibertat creativa a l'hora d'organitzar la informació. No ha de seguir un ordre fix i pot tractar amb més profunditat uns aspectes que d'altres, o fins i tot ometre els que no consideri dignes de menció. En tot cas, però, ha d'emprar un registre lingüístic formal i un lèxic amb un grau elevat de precisió, riquesa i variació.

Actualment, en els mitjans digitals, han agafat força les col·laboracions en forma de blogs.

Exemple

Malbaratar menjar i mòbils

Feia poc del maig francès de 1968, una «revolució» aparentment espectacular però en el fons petita, que va canviar aspectes superficials de la societat del moment, va generar algunes frases enginyoses, i poca cosa més. Després d'un dinar de família i amics a l'aire lliure un diumenge, a la vora de Versailles, Marie-Esther Deroche, investigadora experta en fisiologia vegetal de l'INRA (Institut Nacional de la Recerca Agronòmica de França), en veure el que sobrava i llençàvem (menjar, envasos...), va comentar que també passava al laboratori, i va afirmar que érem en la civilització del malbaratament.

El comentari em va sobtar perquè jo, que era un becari del Govern francès, del qual llavors, per cert, era més fàcil obtenir ajuts que de l'espanyol, venia d'una societat que encara no es podia permetre el luxe de malbaratar gaire, i menys als laboratoris universitaris, que aleshores disposaven de ben pocs mitjans. D'això ja fa quaranta-cinc anys, cosa que demostra que aquesta disbauxa, si més no en els països més desenvolupats, ve de lluny, encara que un exemple singular, del segle passat, es va produir al Brasil, on durant un temps es retirava cafè del mercat perquè el seu preu no baixés, cafè que servia com a combustible de les màquines de tren. Avui hem arribat a uns extrems de dilapidació que no es poden sostenir, per raons econòmiques, ecològiques i, sobretot, morals.

La societat, o si més no una part estimable, cada cop és més conscient del valor del que es llença, entre altres coses grans quantitats d'aliments. Les escombraries van plenes de restes dels àpats de les llars, cosa que, paradoxalment, és de gran utilitat en estudis sobre el que mengem, ja que els residus ho reflecteixen, a vegades millor que les enquestes directes a les persones, que per manca de memòria o per altres raons, no sempre donen prou informació dels aliments que consumeixen. Es pot dir ben bé que «som allò que llencem».

Aquest era el lema de la conferència «Malbaratament dels aliments i seguretat alimentària» que Jordi Peix, vicepresident de la Fundació Banc dels Aliments de Barcelona, va impartir al Campus de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona, al recinte de Torribera, de Santa Coloma de Gramenet, amb motiu de la inauguració del Màster en seguretat alimentària. El Banc dels Aliments proposa una campanya de sensibilització i acció per reduir el malbaratament d'aliments en totes les fases de la cadena alimentària, incloses les llars, que és on més es produeix. A Catalunya se'n malbaraten 35 quilos per persona i any, amb un cost de 841 milions d'euros, i el percentatge més important es dona a les llars (58 %), seguides pels supermercats (16 %), els restaurants (12 %), els comerços (9 %), les institucions (4 %) i els mercats (1 %). Per tant, abans de criticar els altres, mirem què fem a casa.

El malbaratament s'esdevé en molts sectors. Aquests dies Barcelona ha acollit el Congrés Mundial del Mòbil, fet molt positiu per a la ciutat i per a Catalunya, que ens situa de ple al món de les tecnologies de la informació i la comunicació. Però la trepidant innovació del sector i la fal·lera de molts per estar al dia genera molts residus. Segons un estudi recent, aquest any la xifra de mòbils superarà la població mundial. Si tenim en compte que moltes persones no en tenen cap, són realment necessaris tants telèfons? Com és obvi, els aparells descartats són més contaminants i difícils de reciclar que els residus d'aliments. Convindria una *dieta digital*, com proposava fa pocs dies en aquest diari Jordi Romañach, que en el seu llibre adverteix dels perills de fer servir les noves tecnologies sense consciència ni mesura.

El mineral fonamental per fabricar mòbils, el *coltan*, es troba en zones d'Àfrica molt castigades per pobresa i guerres, i la seva extracció provoca l'explotació de persones i perjudica la fauna de l'entorn. Com ha dit la primatòloga Jane Goodall, quan algú recicla correctament un mòbil, salva un ximpanzé. També és veritat, com ha destacat John Hoffman, responsable de l'organització del Congrés Mundial del Mòbil, que la connectivitat, ben utilitzada, fins i tot pot contribuir a lluitar contra la fam. Tota dieta, l'alimentària i la telefònica, ha de ser portada a cap amb mesura, i qui la practica ha de procurar generar pocs residus i ha de vetllar per no contaminar.

Abel Mariné
Professor emèrit de nutrició i bromatologia

El Punt Avui, 1 de març de 2013

<http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/623800-malbaratar-menjar-i-mobils.html>

EL RESUM

El resum

Resumir un text significa reduir-ne l'extensió, mantenint-ne el sentit i la informació essencial. Un bon resum reproduïx fidelment el contingut i l'organització d'un text original, però de manera reduïda, i pot substituir-lo de manera independent (és a dir, sense que calgui acudir al text d'origen). En cap cas, però, el resum no és una transcripció literal del text.

A l'hora d'elaborar un resum, entren en joc tres processos: *comprensió* (de tot el contingut del text), *síntesi* (selecció de la informació rellevant) i *redacció* (composició del resum). Algunes tècniques que poden ajudar a desenvolupar aquests processos són: marcar les frases o els fragments rellevants, encerclar les paraules clau, subratllar els mots o els connectors que articulen el text, posar un títol als paràgrafs...

El resum. Procés d'elaboració

Resumir un text significa reduir-ne l'extensió (més o menys a una quarta part), mantenint-ne el sentit i la informació essencial. Un bon resum reproduïx fidelment el contingut i l'organització d'un text original, però de manera reduïda, i pot substituir-lo de manera independent (és a dir, sense que calgui acudir al text d'origen). En cap cas, però, el resum no és una transcripció literal del text.

A l'hora d'elaborar un resum, entren en joc tres processos: *comprensió* (de tot el contingut del text), *síntesi* (selecció de la informació rellevant) i *redacció* (composició del resum). Algunes tècniques que poden ajudar a desenvolupar aquests processos són: marcar les frases o els fragments rellevants, encerclar les paraules clau, subratllar els mots o els connectors que articulen el text, posar un títol als paràgrafs...

1. Per a la *comprensió del text*, cal:

- Llegir atentament el text original.
- Assegurar-nos que entenem tots els mots, les expressions i les referències (si n'hi ha).
- Copsar el patró discursiu: text argumentatiu, text descriptiu, text narratiu...
- Distingir l'estructura i les parts del text: títol, subtítols, numeracions...
- Observar la puntuació i la distribució en paràgrafs.
- Identificar els marcadors textuais i els connectors (*tanmateix, ara bé, per exemple, d'una banda, o sia...*).

Algunes tècniques que poden ajudar en aquest procés són: marcar les frases o els fragments rellevants, encerclar les paraules clau, subratllar els mots o els connectors que articulen el text, posar un títol als paràgrafs...

2. Per a la *síntesi del contingut*, s'ha de:

- Seleccionar, de cada part, les idees principals i les secundàries, i decantar els detalls secundaris i els exemples.
- Elaborar un esquema, una llista numerada de les idees, un mapa conceptual del text...

3. Per a la *redacció del resum*, és necessari:

- Redactar, amb paraules pròpies i sense copiar fragments literals, oracions que recullin les idees importants que hem destriat.
- Cohesionar les oracions fent servir connectors i una puntuació correcta.
- Organitzar el text en paràgrafs.
- Revisar el text i introduir-hi les esmenes necessàries, si és el cas.

Defectes que s'han d'evitar en un resum

Un resum ben elaborat (és a dir, una síntesi adequada d'un text original) ha d'evitar els trets que s'expliquen més avall, perquè es consideren defectes a l'hora d'extractar el contingut d'un document.

Defectes d'adequació

- Descriure el text o referir-s'hi fent servir el discurs indirecte (*l'autor parla de..., el text explica...*).
- Fer una paràfrasi (un comentari explicatiu) del text d'origen.
- Inserir opinions valoratives pròpies al contingut del qual s'ha de fer l'extracte.
- Redactar un resum massa extens.

Defectes de coherència

- Reproduir en excés fragments sencers, lèxic o expressions del text original.
- Incloure idees secundàries, detalls o exemples no essencials.
- Introduir informació que no és present en el text d'origen.
- Interpretar erròniament informació de l'original.
- Repetir una mateixa informació al llarg del resum.

Defectes de cohesió

- Redactar un resum amb les idees desordenades.
- Redactar un resum amb un *estil telegràfic* (sense un ús eficaç de la puntuació, els marcadors i els connectors).

RECLAMACIONS I QUEIXES

La reclamació

Una *reclamació* és un escrit mitjançant el qual un consumidor o usuari fa saber a una administració, una entitat privada, una empresa, un professional, etc., fets o circumstàncies que li han resultat perjudicials en relació amb transaccions de béns o serveis, i sol·licita una forma de reparació o contraprestació (el rescabament o la devolució de diners, la reparació d'un dany, la rescissió d'un contracte, l'anul·lació d'un deute, etc.).

Hi ha diverses menes de reclamacions, depenent del destinatari a què s'adrecen (ens privat o organisme públic), i es poden formular amb diferents formats i estructures; així, una reclamació pot presentar-se en un imprès normalitzat (full de reclamacions) que es posa a disposició del públic, i també com una sol·licitud o una carta formal. Val a dir que sovint és pertinent adjuntar-hi documents (factures, contractes, pressuposts, publicitat...) que estiguin relacionats amb la transacció que ha causat la controvèrsia.

En general, el contingut que ha d'incloure una reclamació és el següent:

- Les dades del reclamant (nom i llinatges, document d'identificació, domicili, telèfon i adreça electrònica).
- Les dades relatives a l'administració, empresa, establiment, etc.
- Els fets, els esdeveniments o les circumstàncies que motiven la reclamació.
- La petició que es formula.
- El lloc, la data i la signatura.

L'objecte de la reclamació s'ha de redactar de manera respectuosa per al destinatari, i s'ha de fer servir un estil clar i concís. L'exposició dels fets s'ha d'estructurar de manera breu i ordenada. Si hi ha diversos motius de reclamació o de petició, convé redactar-los en paràgrafs separats.

La queixa

La *queixa* és un document mitjançant el qual un consumidor expressa la seva insatisfacció o disconformitat amb el funcionament, la forma de prestació o la qualitat d'un servei (a causa de retards, desatencions, etc.). En general, tot i que no s'exposi de manera explícita, té per objectiu instar l'organisme o l'establiment afectats a rectificar la seva actuació.

La queixa té una estructura flexible. Molts establiments o organismes tenen els seus propis models de queixa. En general, la queixa ha d'incloure:

- La identificació del consumidor (nom i llinatges, document d'identificació, domicili, telèfon i adreça electrònica).
- L'exposició dels motius de la queixa.
- El nucli de la queixa.
- El lloc, la data i la signatura.
- La identificació de l'organisme destinatari.

El to de la queixa ha de ser respectuós i el contingut ha de ser clar i concís. L'exposició dels fets s'ha d'estructurar de manera breu i ordenada. Si hi ha diversos motius de queixa, convé redactar-los en paràgrafs separats.

Com es veu, en aquests documents hi ha unes exigències quant al contingut però una certa flexibilitat quant al format. D'altra banda, en termes de patrons textuais, hi ha una combinació dels patrons *descriptiu* (quan es descriu el bé, el producte o el servei), *narratiu* (quan s'explica el fet o l'esdeveniment que origina la reclamació o la queixa) i *directiu* (quan s'exposa la petició).

Exemple

 G CONSELLERIA O SALUT I DIRECCIÓ GENERAL B CONSUM /		
FULL OFICIAL DE RECLAMACIÓ		
1. Identificació de l'establiment		
Data: 11/11/2015	Hora: 16.45 h	Establiment: Informàtica Sacem
Domicili: C. de les Heures, 2, baixos	Població: Eivissa	Codi postal: 07800
Telèfon: 971 30 51 20	Adreça electrònica: Infosacem@gmail.com	
2. Identificació de la persona consumidora		
Nom i llinatges: Helena Garcia Richmann	Document d'identitat: 42 333 521 G	
Domicili: C. del Jondal, 26, 3r 1a	Població: Eivissa	Codi postal: 07800
Telèfon:	Adreça electrònica: elgarrich@yahoo.com	
3. Fets o circumstàncies de la reclamació		
<p>Vaig adquirir un ordinador portàtil Lenovo amb pantalla de 17 polzades i espai de memòria d'1 terabyte el dia 11 de novembre de 2015 i, al cap d'una setmana, l'ordinador va començar a apagar-se i reiniciar-se espontàniament; llavors apareixien ratlles negres enmig de la pantalla i no era possible fer un ús normal de l'aparell. Tot això, sense que se'n fes cap tipus de mal ús i sense que l'ordinador rebés cap impacte.</p>		
4. Petició de la persona consumidora		
<p>Tenint en compte que el document de la garantia del producte assenyala que queden coberts els defectes d'origen, voldria que l'establiment Informàtica Sacem revisàs l'ordinador i solucionàs la incidència o, si això no és possible, em canviàs l'ordinador per un altre de nou i en comprovàs el funcionament correcte abans de l'entrega.</p>		
5. Documents que s'adjunten		
— Factura del pagament de l'ordinador. — Còpia del document de garantia.		
<u>Eivissa</u> , <u>29</u> de <u>novembre</u> de <u>20 16</u>		
H. Garcia Richmann		
OFICINA D'ATENCIÓ ALS CONSUMIDORS (EIVISSA). DIRECCIÓ GENERAL DE CONSUM		

ELS TEXTS NARRATIUS

Els texts narratius

Els texts que segueixen el patró narratiu responen, essencialment, a la pregunta «Què ha passat?» (o «Què passa?»). Aquest patró textual es pot trobar en texts literaris i en altres com ara notícies i cròniques periodístiques, llibres d'història (cròniques, cronologies...), i també en documents policials, judicials o jurídics (informes, denúncies...).

Així, es pot establir que hi ha texts narratius de caràcter *objectiu*, que tenen les funcions d'informar o d'ensenyar (per exemple, una crònica periodística i un manual d'història), i d'altres de caràcter *expressiu*, que, a més, tenen la funció d'entretenir (com en el cas d'un conte tradicional). Aquest darrer cas és el de les narracions literàries, les quals, al marge que puguin fer referència a una realitat més o menys objectiva, destaquen pels seus trets formals.

Gèneres i subgèneres narratius

Del conjunt de gèneres literaris narratius hom en diu *narrativa*. La prosa és la forma en què s'expressa de manera predominant la narrativa moderna (per bé que també hi ha narracions en vers, com ara el *romanç* o la *cançó de gesta* medieval), i la novel·la n'és el gènere més característic.

La teoria literària classifica els gèneres narratius atenent diferents criteris, com per exemple si són narracions populars (rondalles, contes tradicionals, llegendes...), literàries (contes literaris, novel·les...), narrativa breu (relats, contes, faules, quadres de costum...), obres narratives de ficció (novel·la, conte...), literatura memorialística (biografies, autobiografies, dietaris, memòries...), etc.

Concretament, en l'àmbit de la novel·la se solen distingir un gran nombre de *subgèneres* que es designen d'acord amb el contingut temàtic o l'estructura de l'obra: novel·la picaresca, pastoral, de cavalleries, costumista, d'aprenentatge, realista, psicològica, negra o policíaca, històrica, de l'oest, de terror, d'aventures, fantàstica o meravellosa, epistolar, social, rosa...

Exemple

VIATGE AL POBLE DELS GUERRERS

Em vaig haver d'arraconar de pressa perquè venien contra mi potser un miler de cavalls amb soldats al damunt armats amb llances. Van passar rabents, cridant i xisclant, voltats de polseguera. I de seguida va començar el repic dels tambors. Al davant caminava, pit enfora, nas enlaire, el portador de la bandera que volejava al vent: vermella i blanca, duia escrit amb lletres vermelles damunt del blanc i amb lletres blanques damunt del vermell, «Coratge» i «Puresa».

Patapam, patapam, patapam... tambors de plata, escuts daurats, soldats nus de mig cos en amunt. El sol els venia de cara i l'esclat de l'or i de la plata em va fer tancar els ulls. Els trompeters no paraven. Anaven passant tots amb un gran ordre i disciplina. La

polseguera va desfer els seus remolins i es va posar plana damunt de la terra. Aleshores es va fer un gran silenci. I el món es va buidar.

Em vaig mig estirar en un marge cobert de fonolls i vaig endormiscar-me. El sol, que quan m'havia estirat em cremava l'esquena, en despertar-me el gran terrabastall em cremava la cara. Em vaig haver d'arraulir perquè contra mi venien potser mil cavalls amb soldats al damunt armats amb llances. Van passar rabents cridant i xisclant i alçant polseguera. De seguida va començar el repic dels tambors. Al davant caminava, pit enfora, nas enlaire, el portador de la bandera que volejava al vent: vermella i blanca, duia escrit amb lletres vermelles damunt del blanc i amb lletres blanques damunt del vermell, «Coratge» i «Puresa».

Patapam, patapam, patapam... tambors de plata, escuts daurats, soldats nus de mig cos en amunt. El sol els venia d'esquena i l'esclat de l'or i de la plata no em va fer tancar els ulls. Els trompeters no paraven. Anaven passant tots amb un gran ordre i disciplina. La polseguera va desfer els seus remolins i es va posar plana damunt de la terra. Aleshores es va fer un gran silenci. I el món es va buidar.

A un vell que esterrossava un tros de camp darrera mateix dels fonolls, tot ell un sarment, vaig preguntar-li què passava amb tants soldats amunt i avall. Sempre fan el mateix. Van i vénen dues vegades al dia: matí i tarda. Viuen en tendes de campanya una mica lluny d'aquí, en un plantat d'oliveres. No fan cap mal: fan de soldats per inspirar respecte i tothom els tem, i això que ells només galopen i trompetegen. Les seves dones els esperen més enllà de les oliveres, totes joves, totes maques, altes i vincladisses com els joncs de la riera, totes amb arracades de perles i amb una perla grossa muntada en cercle d'or i el cercle d'or passat en el dit gros del peu esquerre. Totes ficades en cases de pòrfir i de marbre, amb emparrats de roses blaves en les marquesines del cancell, esperen els seus homes nit i dia i es migren de tant esperar mentre ells banderegen... Patapam, patapam, patapam...

Mercè Rodoreda, *Viatges i flors*, Edicions 62, 1990 (adaptació)

Elements de les narracions literàries

- **El narrador:** és la veu narradora, la persona o el personatge que explica la història en una narració. Pot adoptar un determinat punt de vista, la qual cosa repercuteix en la tècnica narrativa. Així, hi pot haver un *narrador intern* (que participa en la història com un personatge o l'observa sense intervenir-hi) o un *narrador extern*. Pot expressar-se en primera persona (*jo*) o en tercera persona (*ell/a*). Quan el narrador coneix totes les accions i la vida interior dels personatges, hom parla de *narrador omniscient*. No s'ha de confondre amb l'autor de l'obra.
- **El narratori:** al marge del lector real de l'obra, el narratori és una mena de receptor intern fictici a qui s'adreça la narració. Consisteix en una figura fictícia a la qual la veu narradora simula que conta la història. El narratori pot explicitar-se o no en l'obra. Ara bé: també es pot donar el cas, molt habitual, que no n'hi hagi, i que el receptor sigui directament el lector.
- **Els personatges:** són les figures de ficció que apareixen i actuen en la narració. Són caracteritzats, així com avança la història, sobretot per l'aspecte extern, el caràcter i la personalitat (que es coneix mitjançant les descripcions, els monòlegs interiors, els diàlegs...) i les accions que protagonitzen. Se solen classificar segons el grau d'implicació en la història: protagonistes, personatges principals, personatges secundaris... Els personatges que evolucionen psicològicament es titllen de *rodons*; per contra, els qui es descriuen d'una manera esquemàtica o caricaturesca i sense canvis interns són anomenats *plans*.
- **L'estructura i la trama:** la trama és el seguit d'accions que configuren una narració; pot ser *encadenada* (els episodis segueixen un ordre lineal), *alternada* (quan es narren històries en paral·lel) o *encastada* (quan una història o diverses són incloses en una que les emmarca). Pel que fa a l'estructura de la narració, hom determina que una narració ideal parteix d'una situació estable o *plantejament*, es complica en el *nus* i acaba en un *desenllaç* final.
- **La temàtica i l'argument:** la matèria o assumpte de fons que es pot dilucidar en una narració és el tema. L'argument és la sinopsi de la història concreta.
- **El temps:** consisteix en el marc temporal extern de la història (a quina època pertanyen els fets narrats) i el temps intern de la narració (el de la durada de la història narrada). L'organització temporal de la narració pot seguir un estricte ordre cronològic de desenvolupament dels fets, però també pot haver-hi alteracions del curs temporal, com en el cas de les *el·lipsis* (quan s'ometen períodes de temps), la narració *in media res* (quan una història no comença per l'inici sinó en un punt intermedi), les retrospeccions (quan es narren fets passats) o les anticipacions (quan es narren fets que passaran).
- **L'espai:** es tracta del marc físic, els escenaris, en què s'emmarquen els fets narrats. Pot ser un sol lloc físic o bé diversos, un espai interior o exterior, real o fantàstic, etc., i fins i tot un itinerari. El recurs a la descripció a l'hora de referir-se als espais és habitual en els narradors.

ELS TEXTS TEATRALS

Els texts teatrals

Els texts de creació literària escrits per ser representats en el teatre es coneixen com a *texts dramàtics*. Aquests texts contenen els enunciats verbals concrets que es diuen en la ficció dramàtica, i un conjunt de dades i indicacions relatives a la posada en escena i a l'enunciació del text (les *didascàlies*). Les obres dramàtiques participen del patró narratiu, ja que les integren una successió de fets que configuren un argument. El conjunt d'obres que pertanyen a aquesta producció literària constitueix l'anomenat *gènere teatral*.

Per *dramatúrgia* s'entén el conjunt de tasques preparatòries perquè els texts teatrals siguin dits (representats) en un espectacle. L'arranjament de l'espai escènic per a la representació teatral concreta és denominat *escenografia*. Val a dir també que en el text se sol incloure, a l'inici o al final, una llista dels personatges que hi apareixen (*dramatis personae*) presentats o mínimament caracteritzats.

A partir dels conceptes de *text* i *forma del discurs* es poden detallar els principals aspectes del gènere, tenint en compte que en una representació teatral allò que predomina és l'estil directe.

El text teatral

- *Text principal*: és el text literari en si, el text que és enunciat efectivament davant el públic (sobretot en forma de diàleg entre els personatges). S'estructura en *actes*, que són les unitats de desenvolupament d'una acció, i aquests, al seu torn, es divideixen en *escenes*. Finalment, en el text es van succeint les intervencions de cadascun dels personatges.
- *Text acotat*: en una obra teatral, les *acotacions* són les parts del text en què l'autor explicita indicacions referides a detalls escènics o descripcions de l'espai, expressió dels personatges (actituds, gestos..) o indicacions temporals. Quant a la disposició en el text, les acotacions apareixen entre parèntesis i en cursiva, i també diferenciades respecte del text principal. Les acotacions formen part de les didascàlies.

L'actor i les formes del discurs

- *Diàleg*: és la interacció comunicativa entre els personatges de l'obra, quan actuen com a interlocutors. En els diàlegs hi ha les *rèpliques*, és a dir, les respostes d'un personatge al discurs anterior d'un altre personatge.
- *Monòleg o soliloqui*: és el discurs no adreçat a un interlocutor, el diàleg interioritzat d'un personatge en el qual ell mateix és emissor i receptor. Amb aquest discurs s'expressa en veu alta un pensament o una preocupació.
- *Apart*: és el discurs d'un personatge que s'adreça al públic per expressar fets, intencions o sentiments personals com si els altres personatges no el sentissin.

Com a *subgèneres dramàtics*, caracteritzats a partir del contingut temàtic, es poden esmentar la *tragèdia*, el *drama* i la *comèdia* com a formes principals, juntament amb multitud de subgèneres menors conreats i desenvolupats al llarg del temps, com la *tragicomèdia*, el *melodrama*, l'*entremès*, el *sainet*, la *farsa* i els *esquetxos*, a banda dels gèneres dramàtics musicals (l'*òpera*, l'*opereta*, la *sarsuela*, el *vodevil* i la *revista*).

Exemples

Produccions de ferro (www.deferro.org) i Dagolldagom.com (www.dagolldagom.com)

El mètode Grönholm

MERCÈ: (*Llegint*) «Bon dia i benvinguts. Com ja els vam avançar, aquesta és la darrera fase del procés de selecció per accedir al càrrec de director comercial de Dekia. Vostès són els últims aspirants. Sabem que aquesta no és una prova habitual. Seguim el protocol establert per la nostra central a Suècia. Si en algun moment consideren que alguna de les propostes que els farem no és acceptable per vostès poden abandonar el procés. La porta és oberta. Si surten d'aquesta sala, però, sigui pel motiu que sigui, entendrem que renunciïn a continuar aspirant al càrrec. La primera prova és la següent. Els hem dit que són els últims aspirants, però no són els últims quatre aspirants. Només hi ha tres autèntics aspirants. Un de vostès és un membre del nostre departament de selecció de personal. Juntament amb el sobre han trobat un cronòmetre. Tenen deu minuts per esbrinar qui de vostès no és un autèntic candidat. Sisplau, posin en funcionament el cronòmetre. És el botó de la dreta.» I ja està.

CARLES: Collons.

ENRIC: A veure, un moment... O sigui, un de nosaltres no és...

CARLES: Està ben clar.

MERCÈ: I hem d'esbrinar qui és.

FERRAN: Pensava que això seria una entrevista.

MERCÈ: Jo he de fer alguna cosa amb el rellotge.

ENRIC: Hi ha un candidat que no és candidat. I hem de descobrir qui és.

MERCÈ: Això ja ho hem entès.

ENRIC: Que bo.

FERRAN: ¿Bo?

ENRIC: La prova. Descobrir qui menteix. És bona, perquè, és clar, quan hem entrat, tots pensàvem que érem iguals, que érem candidats, i ara resulta que no.

MERCÈ: ¿Què, l'engego?

Mercè prem el botó del cronòmetre.

MERCÈ: Deu minuts.

ENRIC: A veure. Situem-nos. Un de nosaltres no és... real.

Pausa. Tots quatre es miren.

MERCÈ: O sigui, que l'entrevistador és un de vosaltres.

FERRAN: Potser ets tu.

Jordi Galceran, *El mètode Grönholm*.

http://ntic.educacion.es/w3/recursos/secundaria/optativas/teatro_hoy/galceran/laobra/Gronholm_cat.rtf

DISCURSOS I PARLaments

Discursos i parlaments

Un *discurs* o *parlament* es pot definir com un text d'una certa extensió, dit o llegit, que exposa un assumpte d'una manera ordenada i s'adreça a una pluralitat de receptors (el *públic* o *audiència*).

Segons el grau de preparació prèvia, es poden distingir diferents tipus de discursos: la *intervenció improvisada* (grau mínim de preparació), la *intervenció planificada*, la *recitació memoritzada* i la *lectura en veu alta* (grau màxim de preparació).

En els discursos en àmbits formals, el registre del text ha de ser adequat pel que fa a variants formals, salutacions o apel·lacions als receptors, vocabulari, etc., i s'han d'evitar trets de la llengua oral de nivells de formalitat baixa.

La redacció de discursos per ser llegits davant un públic està relacionada amb situacions comunicatives en les quals es preveu difondre el text. En aquests casos, la lectura en veu alta del discurs dona seguretat a l'orador (que ha de limitar-se a fer una lectura interpretativa del text).

L'escriptura d'un discurs o un parlament no difereix del procés de composició escrita d'altres texts, i conté les fases de *planificació*, *redacció* i *revisió*. Així, a l'hora de planificar un discurs, és important, en primer lloc, tenir clar *què* es vol transmetre, a *qui* i amb quina *finalitat*; per a això, cal:

- **Analitzar el context:** conèixer la situació, l'espai i el temps disponible per al parlament.
- **Tenir en compte els destinataris:** nombre de persones, edats, professions, formació, etc.
- **Delimitar el propòsit del discurs:** expressar agraïment, exposar informació, narrar, descriure, argumentar o rebatre una opinió, convèncer el públic...
- **Dominar el contingut:** obtenir-ne informació, delimitar-lo segons l'audiència, ordenar les idees, etc.

Exemple

Bon vespre a tothom!

Moltes gràcies a tots per ser aquí amb nosaltres. Gràcies, en primer lloc, als regidors representants del nostre ajuntament, i també gràcies als patrocinadors, als directius, als entrenadors, als jugadors i als pares.

Avui és un dia especial, ja que volem compartir amb tots vosaltres una petita celebració. I és que fa vint anys que un grup d'amics del bàsquet es va reunir per posar els fonaments legals (els esportius ja feia molts i molts d'anys que hi eren) del que és el nostre club de bàsquet.

Fa vint anys que es va constituir la primera Junta Directiva del CB Campos; per això, avui són presents amb nosaltres alguns d'aquells integrants, com també els antics presidents que al llarg de tots aquests anys han estat al capdavant del club. Volem fer-los, doncs, un petit i modest reconeixement, i volem que sapigueu qui són. Igualment, volem donar-vos a conèixer els petits detalls que hem preparat per celebrar aquesta data festiva: una pancarta, una camiseta i una imatge commemoratives, i també una selecció de fotografies

de la nostra història que us mostrarem per acabar aquest acte, les quals, juntament amb aquests discursos, es penjaran a Internet.

Fa uns instants que hem parlat de fonaments, i s'ha de remarcar que si ara el CB Campos pot celebrar aquests vint anys és gràcies no només a aquella primera Junta Directiva, sinó també a tots aquells esportistes, tècnics, directius i entitats esportives o d'altre tipus amb els quals l'esport de la cistella local ha estat relacionat. Retrospectivament, ens referim al CE Campos, al BSA, al Club L'Estel, als equips dependents dels col·legis religiosos de Campos, a aquell *Frente de Juventudes* i, finalment, a aquell primer equip masculí que als anys quaranta del segle passat jugava al nostre velòdrom.

Sense tots ells avui no seríem aquí. Per això, volem que l'agraïment que personalitzam en els primers directius del CB Campos es faci extensiu a totes les persones que al llarg de més de setanta anys han passejat el nostre nom i els nostres colors per la geografia balear.

Moltes gràcies a tots pel vostre suport, pels vostres coneixements i pel vostre esperit competitiu i cooperatiu. Amb la vostra ajuda podrem celebrar molts d'aniversaris més!

Francesca Ballester
 Presidenta del CB Campos

Discurs amb motiu de la celebració
 del 20è aniversari del Club de Bàsquet Campos (adaptació)
<http://www.basquetcampos.com>

Les parts d'un discurs

De manera general, en un discurs es poden distingir les parts següents:

1. Introducció

La primera part d'un parlament, la introducció o *exordi*, comença amb una salutació a l'audiència i l'inici del discurs, amb la intenció de captar l'atenció dels receptors i predisposar-los de manera positiva vers l'orador (la *captatio benevolentiae* de l'oratoria clàssica); en aquest *proemi* inicial és habitual un breu esment del que es dirà, un avanç del contingut del discurs. Constitueix prop del 10 % de la intervenció.

2. Cos

El cos central del discurs o *desenvolupament* és l'exposició ordenada, clara i lògica de les idees; en aquesta part, que forma aproximadament el 80 % del parlament, és recomanable:

- Fer ús de recursos retòrics, d'exemples, de dades...
- Anar resumint el contingut d'acord amb els blocs d'informació que s'exposen.
- Incloure apel·lacions als receptors per assegurar que se segueix el fil del discurs.

3. Conclusió

La conclusió, *cloenda* o *epíleg* és el tancament del parlament. En aquesta part és adient inserir un resum dels punts principals que s'han exposat, a tall de síntesi i recapitulació; també és freqüent exhortar l'audiència perquè faci quelcom, expressar agraïments, fer ús d'algun recurs retòric per acabar el discurs i, si és el cas, introduir la persona que intervé a continuació. La cloenda forma un altre 10 % del discurs, més o menys.

En el cas de parlaments protocol·laris en actes públics (de celebració, commemoració, lliurament de premis, etc.), se solen incorporar, en diferents moments, fragments que poden destriar-se del discurs general i que tenen finalitats diferents, com ara expressar un agraïment o destacar la importància de l'acte.

La dimensió oral del discurs

La lectura del text d'un discurs o parlament, això és, el fet de vehicular-lo pel canal oral, implica tenir cura d'elements de la comunicació verbal i no verbal que determinen l'èxit a l'hora de presentar-lo davant el públic:

- **Elements verbals, com són el volum i la intensitat de la veu; l'entonació i el ritme de lectura; les pauses, els silencis i la respiració.**
- **Elements no verbals, com són la postura del cos i les extremitats (mans, braços, cames); els moviments corporals; els gests, l'expressió facial i la mirada.**

Exemple

Excel·lentíssima i Magnífica Senyora Rectora, autoritats acadèmiques i civils, amics i companys, bon dia a tothom.

En primer lloc, m'agradaria dir que aquestes paraules neixen del record d'unes vivències molt entranyables, que durant aquests darrers tres anys un grup de joves estudiants hem sentit al llarg d'aquest camí tan bell que hem recorreguts junts. Avui és un dia molt especial, perquè tots celebrem amb molt de goig el final d'un trajecte acadèmic i, alhora, personal.

Voldria tenir present les nostres famílies, pares i mares, parella i amics, i agrair-los la seva estimació i els seus consells plens de sentit i de coherència; el temps invertit a escoltar-nos i la infinita paciència; també vull donar les gràcies al professorat que ens han impartit les assignatures, per haver-nos obert nous horitzons en la nostra manera de ser i de pensar, per oferir-nos una mirada plena de possibilitats, i perquè ens han ensenyat a saber descobrir allò més apreciat de nosaltres mateixos, i també a estimar la diversitat en les persones i considerar-la font de riquesa i saviesa.

Gràcies, així mateix, a la consellera d'Educació de les Illes Balears, i a la directora de la Universitat de les Illes Balears, les quals, juntament amb tot el personal de la Seu de Menorca han fet possible la millora de les infraestructures, i ens han brindat nous espais més harmònics i una millor qualitat de l'ensenyament. I, des d'aquí, amb aquestes paraules que avui vessen del cor i no dels llavis, vull dirigir-me als meus companys i companyes de carrera, que han estat un pilar fonamental i bàsic en la nostra fita. Hem estat un grup molt cohesionat, i això s'ha vist reflectit en el dia a dia, mentre hem compartit alegries, nervis i estrès en l'època d'exàmens, paraules de consol i d'ajuda per superar tristeses, berenars, dinars i algun altre *soparet*, on en tot moment hem intentat fer-nos costat, respectar-nos i estimar-nos així com és cadascú.

Recordau sempre els bons consells que ens hem donat, les llargues estones que hem estat parlant de temes com la vida, el futur, les nostres preocupacions... Que no se us esborri mai tot allò que hem compartit. Desitj que en el futur ens tornem a trobar per intercanviar noves experiències. Crec que sense aquest lligam tan fort que ens ha unit no hauríem arribat a la meta amb tanta felicitat com

sentim avui. Sé que darrere de cadascun hi ha una gran persona amb la qual es pot comptar i en qui es pot confiar.

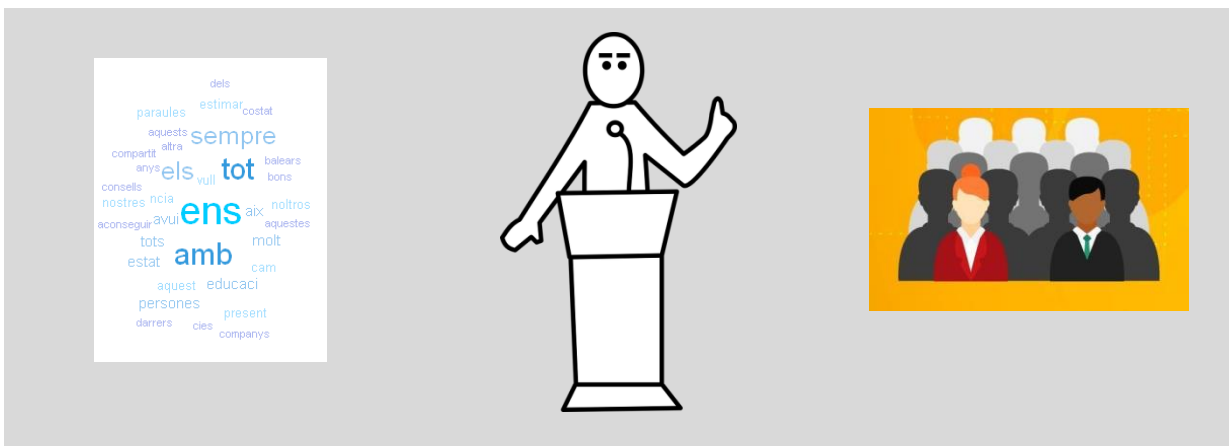
Per acabar, volia dir-vos que avui s'acaba una etapa i en comença una altra. Per això, us desitj que a partir d'ara tingueu present tot el que heu après com a persones i com a futurs professionals de l'educació. No deixeu mai de ser comprensius amb els vostres alumnes i companys de treball, intentau estimar sempre les persones i descobrir allò que us fa feliços, tingueu sempre present la vostra vocació docent, que no és altra cosa que estar al servei dels qui més ens necessiten i treballar per aconseguir millorar la integració i l'educació sota els principis d'igualtat i d'inclusió. Que siguem sempre bons models i exemples a seguir.

Moltes gràcies,

Maria Assumpta Jofre

Alumna dels estudis de mestre (educació especial) de la UIB

Parlament de la cerimònia de graduació de l'any acadèmic 2008-2009
 a la seu de la Universitat de les Illes Balears a Menorca (adaptació)
http://diari.uib.cat/digitalAssets/118/118286_discurs_alumne_menorca.pdf

Alguns recursos retòrics dels discursos o parlaments

En un discurs, és freqüent que els oradors facin servir algun dels recursos següents a fi de captar l'atenció del públic i guanyar-se la seva complicitat, alleugerir el to de la prosa o relaxar l'audiència.

- Fer referència a algun fet o esdeveniment de l'actualitat: *Aquests premis, encara que no són tan coneguts com els Oscars entregats ahir vespre...*
- Esmentar alguna circumstància relativa a l'època, el clima, algun lloc geogràfic, etc.: *Ara, en aquests dies de desembre assolellats...*
- Presentar el titular o una notícia d'un mitjà: *Ahir vaig llegir en un diari que el percentatge de població jove que fuma ha crescut de manera preocupant...*
- Exposar una sèrie de dades sorprenents o desconegudes: *Una enquesta recent diu que més d'un 60 % dels missatges electrònics que es reben a l'any en tot l'Estat són correu brossa.*
- Apel·lar o dirigir-se directament a l'audiència: *Permeteu-me que us recordi les raons per les quals sou aquí...*
- Formular preguntes retòriques: *Per què és important aquest premi? Per què se'l mereix, l'Associació de Donants de Sang?*
- Narrar una anècdota real o una història: *Tot això em recorda que fa molts anys, en un viatge a Egipte...*
- Citar una frase d'algun personatge cèlebre: *I, com va dir Ciceró, «ningú no pot ser savi amb l'estómac buit»...*
- Fer ús de jocs de paraules: *Per acabar, doncs, un consell: no siguem 'irresponsables' i fem un consum 'responsable' de peix local...*
- Incloure refranys, locucions o frases fetes: *Com diu el refrany, «Qui vulgui peix, que es banyi el cul»...*
- Contar un acudit o fer un comentari irònic o humorístic: *El meu «condol» als aficionats de l'Espanyol que hi hagi entre el públic...*

D'altra banda, en discursos o parlaments per a situacions de molta formalitat, és adient l'ús de fórmules de respecte i cortesia com les següents:

- Salutacions formals o protocol·làries: *Senyors, Honorable Senyor*, etc. (en lloc de formes com *Benvolguts amics* o *Estimats companys...*).
- Tractament formal dels receptors, en tercera persona (vostès): *Permetin que els expliqui una anècdota...* (en lloc de *permeteu-me que us expliqui una anècdota...*).
- Ús d'expressions impersonals: *S'ha d'impulsar aquest tipus de formació...*, *Es pretén que els alumnes coneguin...* (en lloc de *El Govern ha d'impulsar aquest tipus de formació...*, *Els alumnes han de conèixer...*).
- Ús de perífrasis verbals i verbs modals: *Voldria agrair-los...*, *Els puc assegurar...*, *He de reconèixer que...* (en comptes de *Els agraeix...*, *Els assegura...* o *Reconec que...*).
- Evitació de l'ús de l'imperatiu.

HISTÒRIES I EXPERIÈNCIES DE FICCIÓ

La narrativa literària de ficció

La *narrativa literària de ficció* la formen les obres de creació literària en què, desenvolupats en un espai i en un temps determinats, es relaten uns fets inventats o reinventats. Així, les històries de ficció formen una realitat imaginada però versemblant, això és, *creïble*, perquè s'hi reconeix la realitat del món real existent, per bé que els elements ficticis poden barrejar-se amb altres de verídics (per exemple, fets que realment han succeït o personatges històrics). Els gèneres de la ficció literària són, sobretot, la novel·la, el relat, el conte literari i també les altres formes de narració breu.

Al costat de les obres de ficció, hi ha els gèneres de *no-ficció*, en què es relaten fets reals i vertaders; s'hi inclouen les biografies, les autobiografies, les memòries i els diaris personals. A més, en texts de l'àmbit periodístic com ara les notícies i les cròniques també hi ha la narració d'històries reals.

És rellevant no confondre la narrativa de ficció amb les narracions *fantàstiques*, en les quals hi ha la presència d'elements imaginats de caràcter sobrenatural o irreal (llocs inexistents, éssers fabulosos o mitològics, etc.) que no és possible identificar amb un referent en el món real. En la narrativa popular (contes, llegendes, rondalles...) és freqüent la presència d'elements de tipus meravellós.

Exemples

«Hi ha un actor famós entre nosaltres»

A l'Elies li agradava pujar fins al pis més alt del creuer i mirar com avançava pel mar Mediterrani. De vegades l'acompanyava la mare, amb un mocador lligat al coll que voleiava a causa del vent i que sempre quedava impregnat de sal. Si ella no podia, era el pare qui l'agafava de la mà i el passejava pel vaixell. Portava ulleres de sol durant tot el dia. A l'Elies li semblava una mosca.

—Quan arribarem a Nàpols? —preguntava amb insistència després de passar per Mallorca.

—I a Roma? —va voler saber després de visitar la ciutat del sud d'Itàlia.

Després de Roma s'havien d'aturar a Sardenya. Visitarien l'Alguer. El pare, que llegia la guia de viatge amb tanta voracitat com s'empassava un Martini —podia arribar a beure-se'n una desena des que es llevava fins a l'hora d'anar a dormir— va explicar a la família les particularitats de la petita ciutat: era coneguda com la *Barceloneta*, i un 20 % dels seus habitants encara parlaven alguerès, una variant dialectal del català que era «dolça com un gelat de vainilla». El pare era metge i li encantava parlar amb el mateix to suau —engalipador— que feia servir amb els pacients. L'Elies se l'escoltava amb la boca oberta un parell de centímetres. La seva dona, també, tot i que amb els anys havia après a tancar la boca: se n'havia enamorat feia gairebé tres dècades, a l'hospital mateix, poc després de saber que el pacient de l'habitació 93 havia mort. Eren molt joves. Van viure anys molt divertits. Entre el moment que van decidir que tindrien un fill i l'embaràs va passar massa temps. Ell faria cinquanta anys l'any que ve. Ella en tenia quaranta-vuit. El nen n'acabava de fer sis, i era esgotador: un

brollador d'energia inacabable, com aquelles fonts que funcionen gràcies a un circuit tancat d'aigua.

Un cop van haver visitat Sardenya, el creuer es va dirigir cap a Niça. Era el lloc on la mare tenia més ganes d'arribar. L'Elies es va passar tota la tarda mirant la saga de *Jurassic Park*. Quan es va acabar la pel·lícula, el pare li va dir que li havia semblat veure el protagonista jugant a cartes, una nit que havia sortit a fer un volt.

—Hi ha un actor famós entre nosaltres. Uau!

L'Elies volia demanar-li un autògraf. Després de veure la segona part i descobrir que el protagonista era un altre actor, va dubtar de les paraules del pare. Per sort, a la tercera tornava a sortir-hi el mateix heroi que a la primera. Ara ho tenia clar: es deia Sam Neill.

—Vull conèixer en Sam —va dir—. És el meu actor preferit.

El pare no creia que les seves paraules fessin tant d'efecte. En part, però, n'estava orgullós. De camí cap al menjador tres quarts d'hora abans del sopar —era l'hora d'un altre Martini—, l'Elies va amollar la mà de la mare i va fugir corrents per un tram d'escapes on els passatgers no podien accedir. El van perseguir durant uns segons, però el nen els va aconseguir despistar. Un cop van haver passat de llarg, va esperar un temps prudencial per sortir de l'amagatall i va continuar baixant. Dos. Quatre. Vuit pisos. I encara més: semblava que aquelles escapes arribarien fins al fons del mar. L'Elies creia que la primera porta que obrís el duria a una sala des d'on veuria, a través de vidres que ocuparien tota una paret, un estol platejat de sardines i dofins, o potser un d'aquells peixos abissals que havia estudiat tantes vegades a l'enciclopèdia submarina que tenien a casa.

En comptes d'això va accedir a la sala de màquines. I un home que portava una barba de dos dies li va preguntar com havia arribat fins allà.

—Estic buscant un actor famós que viatja al vaixell.

—Viatjava —va dir el maquinista, picant-li l'ullet—. L'acabo de llançar dins d'una d'aquestes màquines.

Va aixecar les dues mans enlaire, obertes, i se li va acostar mentre reia.

—Vine cap aquí, marrec. Encara ens falta combustible!

L'Elies va girar cua i va pujar corrents totes les escapes que havia baixat. Va trobar els pares en un passadís a prop del lloc on els havia deixat feia uns minuts. Arrapat a la falda de la mare, mentre ella li preguntava on s'havia ficat, va confessar-li que s'acabava d'escapar d'un tiranosaure.

Jordi Nopca

Ara Llegim, 17 de juliol de 2016

http://www.ara.cat/cultura/Hi-ha-actor-famos_0_1615038537.html (adaptació)

L'objecte màgic

Es tractava d'una —diguem-ne— escultura que representava una gitana alçant una pandereta. La imatge era de guix i pintada amb tonalitats brunes, verdes, vermelles i daurades. Em va semblar la cosa més horrible que hi havia en aquella botiga de la Rambla, i per això vaig comprar-la, per fer-ne ofrena, amb motiu del seu casament, a un amic meu, Jaume Fontanilles i Quadrenc, contra el qual jo nodria una ira secreta perquè de tant en tant es treia una pinteta de la butxaca i es pentinava el bigotí. L'infortunat rebé, com a presents de noces, ultra la meva gitana, dotze bastons i nou sucreres.

Al cap de pocs mesos jo vaig concórrer a uns Jocs Florals que se celebraven a Collsacabra amb un treball acurat, ple d'estadístiques sobre l'aprofitament de la força hidràulica de les Guilleries. Vaig tenir la satisfacció d'ésser premiat. Al cap d'una setmana de la celebració de la festa vaig rebre el premi, ofert per un exdiputat provincial. El premi no era altre que la gitana de la qual jo havia fet present a en Jaume Fontanilles i Quadrenc. Hom la veia lleugerament escarbotada, però la blancor esclatant del guix havia estat mitigada per l'aplicació d'una substància fluida i apegalosa de color groguenc. Afortunadament, per aquells dies ens canviàvem de casa, i vaig poder deixar la gitana dins el rebost.

Al cap de sis mesos vaig treure la mateixa gitana en una tómbola. Havia perdut la pandereta, però el seu braç seguia erecte. Vaig fer present de la gitana a una minyona que es casava i havia d'anar a viure a Buenos Aires. Vaig respirar, i més encara quan la minyona, prenent la gitana per alguna santa, va dir que la posaria en una escaparata.

Aleshores va ésser quan vaig conèixer la Ramoneta, que fins avui en dia és «la de casa». Vam festejar com uns ximpls. Ballàvem i ens dèiem coses poca-soltes a cau d'orella només que per fer glatir la gent. Finalment ens vam casar (Déu no m'ho tingui en retret), i una tia reganyosa però que podia deixar uns quants milers de duros a la Ramoneta i que era, ensems, el papu i la custòdia de la família, ens regalà la gitana, i no tinguérem més remei que posar-la en el lloc preferent de la sala.

El meu afany era tenir un nen, per a ensinistrar-lo a fer malbé la gitana, d'una manera que semblés imprevista i espontània; però el cel no ens concedí fruits de benedicció. Afortunadament, un dia hi hagué una ruptura de relacions amb la tia, i vaig acuitar-me a tornar-li la gitana. Però al cap de poc temps la tia va caure malalta, i, en morir, volgué reconciliar-se amb nosaltres i digué que, ja que no ens podia deixar res, perquè havia invertit tots els seus cabals en un vitalici, almenys volia que ens tornéssim a quedar la gitana.

Jo, al cap d'un mes, desesperat, vaig donar l'escultureta a un noi que havia fet la primera comunió.

Al cap de dos mesos, un poca-pela que no m'havia pogut tornar cent pessetes que jo li havia deixat, ultra no pagar-me-les, va encolomar-me la gitana: però aquesta vegada li havien adaptat al braç, per tant de temps inútilment erecte, una bombeta elèctrica.

Jo que sí, que vaig enviar l'objecte, un dia de *serata d'onore*, a una cantant del Liceu, amb una falsa targeta que, per a més versemblança de la cosa, duia el nom d'un milionari barceloní.

D'això fa poquíssim temps; però demà és el meu sant, i ja sé el que passarà. És a dir, passarà o no passarà; perquè penso estar-me a la porta de l'escala amb un revòlver als dits.

Josep Carner, *Les bonhomies i altres proses*. Barcelona: Edicions 62, 1999 (adaptació)

Tècniques narratives: el relat , la descripció i la veu dels personatges

En els textos literaris de ficció se solen combinar fragments de tres tipus, segons que representin el *relat*, la *descripció* o la *veu dels personatges*.

El relat

Els fragments en què un autor dona compte de les accions i esdeveniments (la *trama*) donen dinamisme i ritme a una narració. En aquests fragments hi predominen formes verbals per sobre de substantius; en conjunt, basteixen l'estructura narrativa, la qual es desglossa en les fases següents:

- **Introducció:** es planteja una situació estable, emmarcada en un temps i un lloc determinats, amb uns personatges concrets.
- **Nus:** la situació inicial es complica, sorgeix un conflicte o una situació de desequilibri; es produeix una valoració i reacció dels personatges.
- **Desenllaç:** el conflicte es resol i es retorna a una (nova) situació d'equilibri.

La descripció

En les descripcions, l'autor representa amb paraules diferents elements (llocs, ambients, paisatges, personatges, objectes...). Generalment, s'anomena l'objecte de la descripció, se n'exposen les característiques i s'ubica en l'espai. Les descripcions serveixen per retratar persones o personatges i creen el context, el marc d'una narració; s'hi usa un lèxic precís, adjectius, oracions de relatiu, i no hi abunden els verbs.

Les descripcions són *objectives* quan exposen les percepcions sensorials (dimensions, formes, colors...) de la realitat que es vol comunicar; per contra, són *subjectives* quan es basen en les impressions que provoca allò que es descriu (sentiments, estats d'ànim, records, desigs...). Aquest darrer tipus de descripcions són les habituals en els textos literaris o de creació i poden incloure comparacions, metàfores i altres figures estilístiques. Tanmateix, la combinació o alternança de les dues menes de descripció és habitual.

L'ordenació que se segueix en la descripció pot variar segons el punt de vista de l'autor: de dalt a baix, de baix a dalt, d'un costat a l'altre, d'aspectes generals a concrets, de dins a fora, de lluny a prop, de descripció física a trets psicològics d'un personatge, etc. En qualsevol cas, els fragments descriptius alenteixen el ritme d'una narració.

La veu dels personatges

Les intervencions dels personatges d'una narració es poden representar mitjançant:

- **L'estil directe:** es reproduïxen de manera literal les paraules dels personatges; es poden disposar en el text en paràgrafs diferents, fent ús de guions llargs que delimiten la veu dels personatges i també les intervencions del narrador, o enmig d'un paràgraf, delimitades entre cometes.
- **L'estil indirecte:** la veu narradora trasllada les intervencions, fent ús de verbs de dicció o de pensament (*dir, cridar, exclamar, replicar, respondre, demanar, insistir, suggerir...*), que serveixen per introduir-les. Es tracta de converses relatades.
- **El monòleg interior:** és el discurs que reproduïx el flux interior del pensament d'un personatge; la reproducció d'aquestes digressions suposa lentitud del ritme narratiu.

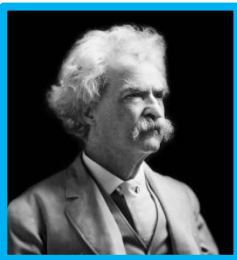
Exemples

Relat

Caminaren durant una estona i s'aturaren a descansar prop d'una agulla calcària. La neu es fonia cada vegada més ràpidament, el sol absorbia les badines, netejava de pressa l'altiplà que, de mica en mica, esdevenia sec i vibrava com el mateix aire. Quan tornaren a emprendre el camí, el terra ressonava sota els seus passos.

Albert Camus, «L'hoste»

Descripció d'una persona (retrat)

El senyor Joanet Granés, un home petit, bru, gras, amb un ventre rodó i els braços llarguíssims, pelut de celles, amb un bigoti cremat i caigut, sempre mal afaitat, de tracte untuós i arrodonit, una mica servil, és un tipus considerable.

Josep Pla, *El quadern gris*

Descripció d'un ambient

Fa una tarda clara, assolellada, paorosament delicada, exquisida. Núvols blancs. El sol els esquitxa de part de sota i es tornen de color de rosa. El sol és viu, la tarda blava, les ombres tenen una lleugeresa gairebé de primavera. L'aire és suavíssim.

Josep Pla, *El quadern gris*

Estil directe

—On sóc? —vaig demanar novament—. Qui sou vosaltres?

El compartiment, de fusta, era ple d'homes ajaguts per terra i es bressolava de manera constant.

—No ho has endevinat encara? —Aquest cop, la veu d'aquell home sonava dura i amarga.

—Au, deixa estar el noi! No veus que és una criatura? —va increpar-lo un altre home, que jeia al meu costat.

—Tinc catorze anys, senyor —vaig respondre maldant per fer-me un lloc en aquella conversa—. I aviat en faré quinze.

Josep Maria Quintana, *Els herois de la nit*

Estil indirecte

Primerament digué que havia obrat en legítima defensa, perquè l'amo l'havia maltractat i que tenia por d'haver-lo ferit fort i que l'acusassin de lladre. Minuts després em confessava que se n'havia duit tots quants doblers trobà i que, en efecte, l'amo era mort.

Llorenç Villalonga, «L'encobridor»

Monòleg interior

No em queixo. No em sap greu que no em puguis escriure. No em fa falta, crec en tu. M'agrades com ets. Vaig escollir-te un bon dia, no me'n penedeixo. Conec molts nois que podrien escriure'm formoses i estúpides lletres, copiar-ne cançons. No m'interessen. Penso en tu i t'escric. M'agrada fer-ho.

Carme Riera, *Epitelis tendríssims*

La revisió de l'escrit

Com se sap, escriure no consisteix a redactar de manera directa les idees que es volen expressar, sinó que és un procés planificat de manera conscient que comprèn les operacions de *planificació*, *redacció* i *revisió*.

La revisió és una part imprescindible (i gairebé central) del procés de composició escrita per produir documents de manera eficaç; implica *llegir* el que s'ha escrit, *valorar-ho* i *decidir* les modificacions que s'hi aplicaran.

És important partir de la base que no es pot considerar definitiva la primera redacció d'un text, i que se n'ha de revisar tant la forma (faltes d'ortografia, dubtes gramaticals, usos de les majúscules...) com el fons (les idees, l'estructura...). És recomanable deixar els aspectes superficials (formals) per al final.

El procés de revisió d'un escrit és *global*, perquè afecta totes les fases de creació d'un text i es pot dur a terme en qualsevol moment, i és *recursiu*, perquè es pot aplicar de manera repetida a diferents esborranys a fi d'anar-los millorant.

Guia per revisar l'escrit

A banda de la revisió dels aspectes ortogràfics, gramaticals, o convencionals (majúscules, abreviacions, nombres, tipus de lletra...) d'un text, el grup de preguntes següents es pot fer servir com a guia per a una revisió interna del procés d'escriptura propi i del text que en resulta.

Enfocament de l'escrit

- El tipus de text s'adequa a la situació?
- Queda clar el propòsit, la finalitat que es pretén?
- El lector reaccionarà com pertoca?

Nivell de formalitat

- El tractament que s'aplica al receptor és l'adient? És el mateix al llarg del text?
- Hi ha cap expressió o paraula massa informal o col·loquial? És adequada?
- Hi ha mots recercats o propis d'algun llenguatge d'especialitat? S'entendran?
- Hi ha paraules o expressions de diferents varietats lingüístiques?

Presentació i estructura

- El text té les parts necessàries (títol, salutació, datació, etc.) segons el tipus de document?
- Els marges, els títols, els paràgrafs, els sagnats, etc., es perceben clarament?
- L'estructura del document ajuda el lector a entendre el missatge?

Idees i contingut

- Hi ha tota la informació que és necessària o que es vol expressar?
- El contingut s'entén amb claredat? El lector l'entendrà?
- Les dades estan distribuïdes en la part de l'escrit que pertoca?

Puntuació

- Els signes de puntuació estan ben usats? N'hi ha massa?
- El text es llegeix fluidament? La puntuació s'adiu amb les pauses?

Paràgrafs i frases

- Els paràgrafs tenen la mida adequada? Són massa llargs?
- Cada paràgraf tracta d'un tema distint?
- Hi ha cap paràgraf que sigui una sola oració?
- Hi ha frases negatives, passives o massa llargues?
- Hi ha molts incisos o oracions subordinades extenses?

Paraules

- S'empren connectors i marcadors textuais de manera adequada?
- En el text s'usen les paraules amb riquesa i precisió?
- Hi ha mots *crossa* (*cosa, fer, tema...*) o hiperònims (*moble, vehicle, edifici...*)?
- Hi ha gaires mots o expressions repetits?

Recursos retòrics i llegibilitat

- El text atraurà l'atenció del lector? Es fa «pesat» de llegir?
- Hi ha comparacions, exemples; preguntes retòriques; locucions, frases fetes i refranys, jocs lingüístics...?

Daniel Cassany, *La cuina de l'escriptura* (adaptació)

EL TEXT POÈTIC

El text poètic

En general, es pot establir que un text literari és poètic quan s'hi poden distingir els trets que hi ha a continuació.

- La intenció expressiva: el propòsit de l'autor és majoritàriament expressiu; es tracta d'exposar sentiments o estats d'ànim, comunicar-los, modificar els del receptor, etc.
- L'elaboració de la forma: el llenguatge s'allunya dels usos habituals per causar un efecte en el receptor, i el nivell fònic i formal (els sons i els mots) hi té una rellevància destacada. A més, en els poemes versificats, el text s'organitza d'acord amb els preceptes de la mètrica (composició).
- L'elaboració del sentit: la redacció concentrada, els usos figurats i els recursos estilístics actuen sobre el nivell semàntic i conformen el significat del text poètic.

Vers, mètrica i poesia

El *vers* és el fragment del discurs d'una composició poètica amb una repetició rítmica de síl·labes i accents tòpics. Es classifiquen segons el nombre de síl·labes que els formen (bisíl·labs, tetrasíl·labs, heptasíl·labs, decasíl·labs...).

La *mètrica* és la tècnica de la composició de versos per mitjà de la repetició d'elements (el ritme, la rima, el nombre de síl·labes, el nombre de versos, les estrofes, les composicions...) amb una regularitat determinada. No obstant això, hi ha un tipus de poesia que no segueix els preceptes habituals del gènere i, en conseqüència, s'hi troben fenòmens com els versos lliures, l'absència de rima i ritme, la manca d'agrupació en estrofes, etc.

Avui dia, es considera que la mètrica no és el tret essencial que marca la frontera entre la *poesia* i la *prosa*, sinó que més aviat hom parla d'una gradació en què es pot distingir:

- El poema (en vers): text literari de creació, amb el discurs dividit en segments segons un determinat nombre de síl·labes, el *vers*, que se sol agrupar en *estrofes* i forma un tipus de *composició* fixada per la tradició (per exemple, un sonet).
- El poema en prosa: poema que s'ha creat deixant de banda els preceptes de la mètrica, però que manté la intenció expressiva i l'elaboració del sentit.
- La prosa poètica: es tracta d'un text literari que no està organitzat d'acord amb la mètrica, però que incorpora recursos estilístics propis del discurs poètic, sobretot en el nivell semàntic.

Vers i recursos estilístics

Pel que fa als recursos estilístics que es poden destriar en un text poètic, hom pot classificar-los d'acord amb el nivell en què actuen. Així, hi ha:

- Figures sobre els sons i la forma de les paraules: l'eufonia, la cacofonia, l'homofonia, l'al·literació, les onomatopeies, etc.
- Figures sobre la sintaxi: l'asíndeton, el polisíndeton, les enumeracions, els paral·lelismes sintàctics, els anacoluts, els hipèrbats, etc.
- Figures sobre el sentit de les paraules: les sinèdoques, les metàfores, les metonímies, els oxímorons, les comparacions, les sinestèsies, les hipèrboles, etc.

Exemples

Font dels textos:

magpoesia.mallorcaweb.com

www.eivissaweb.net

<http://www.musicadepoetes.cat>

Font de les imatges:

magpoesia.mallorcaweb.com

<http://www.catorze.cat>

<http://www.enderrock.cat>

Terra natal

Arrelar, com un arbre, dins la terra:
no ser núvol endut d'un poc de vent.
Sobre els camps coneguts de cada dia,
veure un cel favorable i diferent.
Mirar com cau, quotidià, el crepuscle,
cada cop renovant-me el sentiment.
Damunt la terra nostra i estimada,
del cor neixen el pi, l'aire i l'ocell.
El blanc record de la infantesa hi sura,
i ha de fer bo, aquest sol, als ossos vells.
Vull escoltar-hi aquest parlar que arriba
de molt antic al llavi de la gent.
El meu amor, la ferma companyia,
vull somiar-hi, entre la mar i el vent.

Marià Villangómez

Cançó de la bruixa cremada

A Maria del Mar Bonet

Bruixa, que és de matinada,
ja surten els muriacs
que et fan nit a la finestra
i t'enramen el portal.

El portal t'enramen d'arços
i el balcó de tempestats.
Surt, la bruixa, a trenc de dia
com una ombra al camí ral.

Bruixa, arrenca't de les trenes,
que s'acosta el Sol botxí,
amb el seu arc de sagetes
mulladetes de verí.

De la teva cabellera,
en farem coixí daurat
per als xiquets de la vila
que la son els has robat.

Bruixa, els teus ulls cremen massa:
per això els darem al foc.
Cap fadrí darrere cendra
perdrà els passos ni la sort.

Bruixa, plou sobre la vila.
Ja sols resta el teu vestit.
A pleret la nit s'acosta
tota negra d'estalzim.

Maria Mercè Marçal

Xeremies llunyanes

So llunyà de xeremies,
qui el sabria definir?...
¿Són passades alegries
que mai més s'han de fruit,
remembrances d'altres dies
que se planyen de morir?

Veu que en l'hora de la sesta
va planant pel camp soliu,
i als estels fa sa requesta
les vetlades de l'estiu;
veu que passa i mai no resta,
so perdut i fugitiu,
que ara es plany, ara somnia,
captivat d'unes amors
sempre, sempre en llunyania...
—qui en diria les llangors?—
sempre, sempre en llunyania
per serenes i grisors!
¿És la pena o l'esperança
que dóna ales a son vol?
¿És desig o bé recança
Aqueix so que vol i dol,
i se plany d'una enyorança,
com l'aucell privat del sol?

Oh planyenta xeremia,
ves cercant ton bé perdut,
sols que passis dins ma via
i m'hi deixis la virtut
de ta pia melangia,
raig subtil de poesia,
exquisida companyia
d'exquisida solitud.

Maria Antònia Salvà

Pare

Les maduixes de l'hort
tenen pols a la pell
i els coloms en esbart
volen trists sense rumb.

Si poguessis d'on ets
tornar a casa, tots dos
aniríem xerrant
fins a Binixems junts
i faríem cantar
vora el pou des Fasser
amb reclams les perdus.

Però ja no veuràs
com pels plans de Llimpet
hi ha roselles i al bosc
de s'Artiga els pinsans
d'amagat han fet niu.

Caçador de bondat
pels turons buit el cel
si veus Déu digues-li
(potser haurà de tornar!)
que, disforjo de murs
es fa inhòspit el món,
que, orfes d'albes i nus
de certeses i estims,
des que no hi ets els cans
lladren sense consol.

Ponç Pons

EL COMUNICAT DE PREMSA

Característiques del comunicat de premsa

El *comunicat de premsa* (també anomenat *nota de premsa* o *nota informativa*) és un text informatiu sobre un tema rellevant, que s'adreça als mitjans de comunicació per tal que aquests publiquin o difonguin la informació que conté si la consideren noticiosa des del punt de vista periodístic. Normalment l'elabora el gabinet de comunicació de l'organització (institució, empresa, entitat...) que ha generat la informació en qüestió o que està interessada que es publiqui.

Aquest tipus de text es caracteritza per la immediatesa en l'emissió i la difusió, i perquè té una vida útil efímera, cosa que repercuteix directament en la redacció: s'hi ha de prescindir de dades sobreres o redundants, i també d'informació sobre persones, idees o fets aliens al tema central. Es tracta d'una eina de comunicació que ha de ser breu, concisa, clara i directa.

El contingut del comunicat de premsa ha de respondre, en la mesura que sigui possible, a les sis preguntes bàsiques del periodisme (*qui* —el protagonista—, *què* —el fet—, *on* —el lloc—, *quan* —el temps—, *com* —les circumstàncies— i *per què* —la causa). El to ha de ser objectiu i neutre, no s'hi han de reflectir opinions ni judicis de valor. L'emissor no té presència en el text (*La presidenta de l'entitat ha presentat el projecte*), i el referent apareix en tercera persona del singular (*El portaveu del sindicat ha declarat que*) o del plural (*Les autoritats presents han inaugurat l'exposició*).

S'hi ha d'emprar un lèxic que no ofereixi dificultats de comprensió; convé no abusar de tecnicismes, estrangerismes o sigles. Pel que fa a la sintaxi, predominen les oracions amb veu activa, construïdes segons l'ordre convencional: subjecte, verb i complements (*La plataforma ha presentat al·legacions al projecte*).

A més, la informació que s'explica en el comunicat de premsa ha de ser veraç: s'hi han d'explicar fets certs, i se'ls ha d'atorgar la rellevància justa (això ajudarà que els periodistes hi apliquin el mateix criteri).

Pel que fa a l'extensió, ja s'ha dit que el text ha de ser breu: no ha d'anar més enllà d'un full, o com a màxim dos. S'ha de tenir en compte que els mitjans de comunicació reben desenes de comunicats de premsa cada dia; els documents massa extensos són contraproductius.

Estructura del comunicat de premsa

- **Identificació de l'emissor.** Nom o logotip de l'organització que emet el comunicat.
- **Títol o identificació del document.** S'ha d'indicar que és un comunicat de premsa (o una nota de premsa o nota informativa).
- **Data.**
- **Titular.** Sempre encapçala el comunicat, amb un cos de lletra major que la resta del text, i n'expressa el contingut essencial (seleccionat amb criteri periodístic) de manera breu (excepte en casos excepcionals, només amb una línia). Sol incloure un subtítol i pot incloure un avanttítol, els quals complementen la informació del titular. Pot tenir diverses estructures gramaticals: una oració completa, una oració amb el verb en participi o elidit... Els titulars no duen punt final. Tampoc no en duen ni l'avanttítol ni el subtítol.
- **Entradeta.** És la part introductòria del comunicat; conté els elements més importants (n'és un breu resum) i ocupa el primer paràgraf. Se'n pot prescindir, o n'hi pot haver més d'una.
- **Cos del comunicat.** Desenvolupa la informació de manera clara, concisa i ordenada. Ha de tenir un registre formal, i els paràgrafs han de ser breus i concisos. L'ordre d'exposició sol seguir la *piràmide invertida*, amb criteris de noticiabilitat: les dades de més interès van en el primer paràgraf; en el següent s'afegeixen els detalls, i progressivament s'introdueixen altres dades menys importants. Es poden utilitzar recursos tipogràfics (per exemple, la negreta) per destacar les idees principals. A més, el text pot anar acompanyat d'una o més il·lustracions (fotografies, gràfics...) amb un peu de foto (en cursiva i amb un cos de lletra més petit). També és habitual inserir-hi citacions textuais (declaracions d'un portaveu), entre cometes.
- **Informació addicional.** Opcionalment, es poden incloure dades o documents adjunts que complementen la informació del cos del comunicat.

Exemples

 OXFAM Intermón QUÈ FEM QUI SOM COM POTS COL-LABORAR TRANSPARÈNCIA

COMUNICAT DE PREMSA
02/12/2019

Oxfam Intermón alerta que 20 milions de persones són desplaçades internament cada any com a conseqüència dels desastres provocats pel clima

- Els desastres climàtics són la primera causa de desplaçament intern al món
- Espanya, el tercer país d'Europa amb major risc de desplaçament per aquesta causa
- Oxfam Intermón demana un nou fons per pèrdues i danys

Oxfam ha alertat avui que durant l'última dècada els desastres provocats pel clima han estat la principal causa de desplaçament intern en l'àmbit mundial, ja que han obligat més de **20 milions de**

persones a abandonar les seves llars cada any.

Espanya és el tercer país d'Europa, després de la República Txeca i Grècia, **amb major risc que la seva població es vegi desplaçada** per desastres provocats pel clima, assegura Oxfam Intermón després d'analitzar les dades dels deu últims anys (2008-2018).

La difícil qüestió de proporcionar suport financer a les comunitats, incloses les desplaçades, que han patit pèrdues i danys com a resultat de la crisi climàtica, centrarà la Conferència de les Nacions Unides sobre el Clima que tindrà lloc a Madrid del 2 al 13 de desembre de 2019.

En un document titulat **Obligades a abandonar casa seva**, Oxfam assenyala que, avui en dia, és tres vegades més probable que les persones estiguin forçades a deixar les seves llars a causa de ciclons, inundacions o incendis forestals que no com a conseqüència de conflictes, i fins a set vegades més que per causa de terratrèmols o erupcions volcàniques. És a dir, que els desastres provocats pel clima són el principal motiu de desplaçament intern en l'àmbit mundial.

Encara que ningú no és immune —els incendis i inundacions que en les últimes setmanes han assolat Austràlia i Europa, respectivament, han provocat el desplaçament de milers de persones—, l'anàlisi d'Oxfam mostra **que les persones en països pobres, que són els que menys han contribuït a la contaminació provocada pel CO₂, són les que es troben en situació de major risc.**

Set dels deu països on hi ha més risc de desplaçament intern com a conseqüència dels fenòmens meteorològics extrems són petits estats insulars en desenvolupament. Entre els anys 2008 i 2018, de mitjana, **prop del 5 % de la població de Cuba, Dominica i Tuvalu es va veure obligada a desplaçar-se** cada any com a conseqüència de condicions meteorològiques extremes. Això equival a gairebé la meitat de la població de Madrid. Les emissions per capita dels petits estats insulars en desenvolupament suposen un terç de les emeses dels països d'ingressos elevats.

L'impacte desigual de la crisi climàtica a tot el món és evident. La població de països de renda mitjana-baixa i baixa, com **l'Índia, Nigèria i Bolívia**, té quatre vegades més possibilitats de veure's obligada a desplaçar-se com a conseqüència de desastres ocasionats per condicions meteorològiques extremes que les persones que viuen en països rics com **els Estats Units**.

Prop del 80 % del total de persones desplaçades durant l'última dècada resideixen a l'Àsia. La regió alberga prop del 60 % de la població mundial, així com prop d'un terç de la població mundial que viu en la pobresa extrema.

«Els nostres governs alimenten una crisi que obliga milions de dones, homes, nenes i nens a abandonar casa seva», diu José María Vera, director executiu interí d'Oxfam Internacional. «A més, són les persones més pobres dels països més pobres els que en paguen el preu més alt».

Nou fons per a les poblacions afectades

Les Nacions Unides culminaran a Madrid la primera revisió del Mecanisme Internacional de Varsòvia per les Pèrdues i els Danys, i els països en desenvolupament pressionaran a favor de la creació d'un nou fons que ajudi les comunitats a recuperar-se i reconstruir-se després d'emergències climàtiques.

Els països rics han deixat que siguin els països pobres els que es facin càrrec per si sols dels costos que han suposat els desastres ocasionats per condicions meteorològiques extremes. La nova anàlisi

d'Oxfam evidencia que **les pèrdues econòmiques** a conseqüència de fenòmens meteorològics extrems durant l'última dècada van ser, de mitjana, equivalents al 2 % dels ingressos nacionals dels països afectats. Aquesta xifra és molt més gran en el cas de molts països en desenvolupament, i **arriba a un alarmant 20 %** en el cas dels petits estats insulars en desenvolupament.

«La gent pren els carrers a tot el món per exigir accions urgents contra la crisi climàtica. Si la classe política no fa cas de les seves demandes, més persones moriran, passaran fam i es veuran obligades a abandonar les seves llars», alerta Vera. «Els governs poden i han de fer que la cimera de Madrid sigui important. S'han de comprometre a reduir les emissions de forma més ràpida i més contundent i a crear un nou fons per pèrdues i danys que ajudi les comunitats pobres a recuperar-se de les conseqüències dels desastres climàtics», afegeix.

El document *Obligades a abandonar casa seva* també subratlla que molts països pobres estan amenaçats per **riscos simultanis i de vegades interrelacionats** derivats del conflicte i les emergències climàtiques. Per exemple, el 2018, a **Somàlia**, un dels països més pobres del món, on les emissions per capita constitueixen tan sols una cinquena part de les dels països rics, el 7,5 % de la població (més d'un milió de persones) s'ha vist desplaçada recentment a causa de fenòmens meteorològics extrems, com inundacions, o del conflicte. A més, el país lluita per fer front a anys de sequera extrema que han assolat els cultius i el bestiar.

Oxfam documenta que les persones més pobres de la societat són les més vulnerables al desplaçament provocat pel clima. A més, les dones desplaçades es troben en situació d'especial vulnerabilitat, ja que pateixen, per exemple, un risc elevat de patir violència sexual.

MÉS INFORMACIÓ

- Portaveus d'Oxfam disponibles a la COP. Disponible en català.
- [Taula](#) amb el rànquing de països més exposats a desplaçament, que inclou Espanya entre els més exposats d'Europa.
- Document [Obligades a abandonar casa seva. Desplaçaments provocats pel clima](#).
- Disponibles imatges i testimonis de:
 - [Guatemala](#), on una sequera que ja fa sis anys que va començar ha devastat els cultius, i ha sumit les comunitats en la pobresa i la fam. Sense menjar ni mitjans per guanyar-se la vida, més i més persones han decidit emprendre el llarg i perillós viatge cap a Mèxic o els Estats Units amb l'esperança de trobar feina i poder així alimentar les seves famílies.
 - [Etiòpia i Sudan](#), on les comunitats pastorals s'han vist obligades a abandonar les seves llars i les seves terres després d'anys de sequera que han delmat els cultius i el bestiar. Moltes depenen ara de l'ajuda humanitària per sobreviure.
 - [Fiji](#), arxipèlag que va ser assolat el 2016 pel cicló Winston, una de les tempestes tropicals més greus que mai han afectat la regió del Pacífic. Es calcula que el cicló, de categoria 5, va destruir 24.000 llars i va afectar 350.000 persones.

JÚLIA CASAMITJANA, periodista
+34 932 583 648 | +34 686 95 87 00
comunicacio@oxfamintermon.com

11 setembre 2019 | CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, UNIVERSITAT I RECERCA
NOTA INFORMATIVA

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ, UNIVERSITAT
I I RECERCA
B
/

Educació suspèn les classes als centres educatius de la serra de Tramuntana, del nord i nord-est de Mallorca

La suspensió respon a les previsions meteorològiques adverses previstes en les pròximes hores a les Illes Balears

La Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, d'acord amb la Direcció General d'Emergències, ha decidit aquest matí suspendre les activitats lectives i extraescolars dels centres educatius de les localitats següents: Alaró, Estellencs, Puigpunyent, Esporles, Valldemossa, Deià, Bunyola, Sóller, Fornalutx, Escorca, Caimari, Campanet, Pollença, Alcúdia, Artà, Capdepera, Santa Margalida, Muro i sa Pobla. La decisió s'ha pres després de l'activació de l'alerta vermella i ateses les previsions meteorològiques per avui, 11 de setembre, a la zona de la serra de Tramuntana.

Els equips directius han de ser als centres durant l'horari lectiu. No hi haurà transport escolar.

En tot cas, als altres centres, s'aconsella prudència en els desplaçaments i seguir les indicacions dels serveis d'emergències i de l'Agència Estatal de Meteorologia (AEMET).

Atès que dia 11 coincideix amb l'inici de curs, es recomana que no es programin activitats a l'aire lliure i que s'extremi la precaució.

caib.es (adaptació)

EL PROCÉS DE COMPOSICIÓ ESCRITA

El procés de composició escrita

Escriure no és una mera acció puntual i espontània, sinó que es tracta d'una operació complexa i planificada (el *procés de composició escrita*), en la qual cal distingir tres etapes: *a) la planificació de l'escrit, b) la redacció o textualització i c) la revisió.*

En altres termes, es pot assenyalar que a l'hora d'escriure, en primer lloc, s'analitza la situació i el problema de comunicació a què hom ha de fer front; a continuació, se cerca, es genera i s'organitza la informació que es vol incloure en el text; en tercer lloc, es planifica l'escrit i se'n redacta un primer esborrany i, finalment, es revisa el conjunt del document redactat. A continuació es detallen aquests aspectes:

1. En la fase de planificació de l'escrit:

- S'analitza la situació comunicativa i la finalitat de l'escrit: a qui s'adreça, per què s'escriu, què sap el lector del tema del text, quina finalitat o propòsit té l'escrit... En aquesta mateixa unitat es pot consultar, en relació amb la situació comunicativa, la *Guia per explorar el problema retòric*, de Daniel Cassany.
- Se cerca la informació necessària en fonts documentals externes, o es generen idees amb l'ajut de diferents tècniques: pluja d'idees, escriptura automàtica, preguntes sobre el tema (*Què?, Qui?, On?, Quan?...*), mapes mentals, etc.
- Se selecciona i s'ordena la informació disponible.
- S'elabora un guió, un esquema o una guia per a l'escrit.

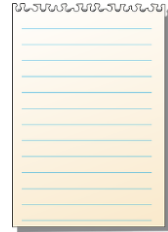
2. En la fase de redacció:

- S'estableix el model de document, les parts i l'estructura.
- Es redacten frases, usant marcadors i connectors textuais, i se separen en paràgrafs.
- Es té cura de l'estil (selecció del lèxic, tria coherent de possibles variants, modalitats de les oracions...).
- S'elabora un primer esborrany del text.

3. En la fase de revisió:

- Es repassen l'ortografia i els aspectes gramaticals dubtosos.
- Es revisa la llargada de les frases i dels paràgrafs.
- Se supervisa la selecció de formes lèxiques, de variants, les repeticions de mots...
- Es verifica la claredat en la comprensió dels diferents fragments del text.
- Es revisa la sintaxi: l'ordre dels elements de les oracions (subjecte-verb-objecte-complements), la modalitat de les oracions, si hi ha abusos de veu passiva o d'incisos que compliquen la comprensió de l'escrit, etc.

És rellevant destacar que la darrera fase (la revisió) és *recursiva*; això és, hom pot valorar l'escrit tornant altre cop a les fases de planificació i de redacció, i fer-se preguntes com ara: *S'ha escrit el tipus de document que tocava? El document s'entén amb facilitat? El tractament és adequat al receptor i és coherent al llarg del text?...*

GUIA PER EXPLORAR EL PROBLEMA RETÒRIC

Propòsit

- Què vull aconseguir amb aquest escrit?
- Com vull que reaccionin els lectors i les lectores?
- Què vull que facin amb el meu text?
- Com puc formular amb poques paraules el meu propòsit?

Audiència (receptor)

- Què sé de les persones que llegiran el text?
- Què saben del tema de què escric?
- Quin impacte vull causar-los?
- Quina informació els haig d'explicar?
- Com els l'haig d'explicar?
- Quan llegiran el text? Com?

Autor (emissor)

- Quina relació espero establir amb l'audiència?
- Com vull presentar-me?
- Quina imatge meva vull projectar en l'escrit?
- Quin to vull adoptar?
- Què saben de mi els lectors i les lectores?

Escrit (missatge)

- Com serà aquest escrit que faré?
- Serà gaire llarg / curt?
- Quin llenguatge faré servir?
- Quantes parts tindrà?
- Com me l'imagino?

Font: Cassany, Daniel. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Editorial Graó, 1993.

La revisió de l'escrit

Com se sap, escriure no consisteix a redactar de manera directa les idees que es volen expressar, sinó que és un procés planificat de manera conscient que comprèn les operacions de *planificació*, *redacció* i *revisió*.

La revisió és una part imprescindible (i gairebé central) del procés de composició escrita per produir documents de manera eficaç; implica *llegir* el que s'ha escrit, *valorar-ho* i *decidir* les modificacions que s'hi aplicaran.

És important partir de la base que no es pot considerar definitiva la primera redacció d'un text, i que se n'ha de revisar tant la forma (faltes d'ortografia, dubtes gramaticals, usos de les majúscules...) com el fons (les idees, l'estructura...). És recomanable deixar els aspectes superficials (formals) per al final.

El procés de revisió d'un escrit és *global*, perquè afecta totes les fases de creació d'un text i es pot dur a terme en qualsevol moment, i és *recursiu*, perquè es pot aplicar de manera repetida a diferents esborranys a fi d'anar-los millorant.

Guia per revisar l'escrit

A banda de la revisió dels aspectes ortogràfics, gramaticals, o convencionals (majúscules, abreviacions, nombres, tipus de lletra...) d'un text, el grup de preguntes següents es pot fer servir com a guia per a una revisió interna del procés d'escriptura propi i del text que en resulta.

Enfocament de l'escrit

- El tipus de text s'adequa a la situació?
- Queda clar el propòsit, la finalitat que es pretén?
- El lector reaccionarà com pertoca?

Nivell de formalitat

- El tractament que s'aplica al receptor és l'adient? És el mateix al llarg del text?
- Hi ha cap expressió o paraula massa informal o col·loquial? És adequada?
- Hi ha mots recercats o propis d'algun llenguatge d'especialitat? S'entendran?
- Hi ha paraules o expressions de diferents varietats lingüístiques?

Presentació i estructura

- El text té les parts necessàries (títol, salutació, datació, etc.) segons el tipus de document?
- Els marges, els títols, els paràgrafs, els sagnats, etc., es perceben clarament?
- L'estructura del document ajuda el lector a entendre el missatge?

Idees i contingut

- Hi ha tota la informació que és necessària o que es vol expressar?
- El contingut s'entén amb claredat? El lector l'entendrà?
- Les dades estan distribuïdes en la part de l'escrit que pertoca?

Puntuació

- Els signes de puntuació estan ben usats? N'hi ha massa?
- El text es llegeix fluidament? La puntuació s'adiu amb les pauses?

Paràgrafs i frases

- Els paràgrafs tenen la mida adequada? Són massa llargs?
- Cada paràgraf tracta d'un tema distint?
- Hi ha cap paràgraf que sigui una sola oració?
- Hi ha frases negatives, passives o massa llargues?
- Hi ha molts incisos o oracions subordinades extenses?

Paraules

- S'empren connectors i marcadors textuais de manera adequada?
- En el text s'usen les paraules amb riquesa i precisió?
- Hi ha mots *crossa* (*cosa, fer, tema...*) o hiperònims (*moble, vehicle, edifici...*)?
- Hi ha gaires mots o expressions repetits?

Recursos retòrics i llegibilitat

- El text atraurà l'atenció del lector? Es fa «pesat» de llegir?
- Hi ha comparacions, exemples; preguntes retòriques; locucions, frases fetes i refranys, jocs lingüístics...?

Daniel Cassany, *La cuina de l'escriptura* (adaptació)

